МУЗИКА МАСАМ

1929

ДЕРЖ. КВАРТЕТ
ім. ВІЛЬЙОМА



На заводі у Владивостоці (див. 29 стор.)

12

ВИДАВНИЦТВО „РАДЯНСЬКЕ СЕЛО"

ЗМІСТ

2-й рік видання

Пролетарі всіх країн, єднайтеся!



Місячник масової музичної роботи—орган Управління Мистецтв НКО, Культвідділу ВУРПС'у, ЦК ЛКСМУ та Всеукр. Т-ва Революційних Музик (ВУТОРМ)

№ 12 (20) ГРУДЕНЬ 1929 р.

Мистецтво—на соціялістичну перебудову села!

В умовах жорстокої клясової боротьби, в умовах найбільшої активности наймитів та бідняцьких і середняцьких мас у їхньому наступі, під керівництвом комуністичної партії та робітничої кляси, на капіталістичні рештки села, при неймовірному опорі з боку глитая, утворюються нові форми господарювання — великі колективи.

На крутому підйомі перших років п'ятирічки, в ці історичні дні, потрібно напружити всіх зусиль, потрібна мобілізація всіх засобів боротьби, потрібна чітка організована плянова робота на всіх ділянках соціялістичного будівництва. Міняється технічна основа сільського господарства: трактор, комбайн, складна сільсько-господарська машина витискує плуг, рало й увесь дрібний реманент, засоби старого непродуктивного виробництва.

В цій великій боротьбі за соціялістичну перебудову села повинні бути використані всі засоби. Безперервний тиждень, соціялістичне змагання, виробничі ударні бр ди, виробничі наради, чіткий плян роботи, обрахунок сил творчої самодіяльности мільйонових мас—ось наші засоби соціялістичного будівництва та реконструкції сільського-господарства. Зараз ми на порозі весняної засівкампанії, яка в добу суцільної колективізації та знищення куркуля—як кляси, повинна відограти домінуючу ролю в справі поліпшення сільського господарства та перебудувати його на основі найвищої техніки й максимального підвищення врожайности.

Отже, беручи під увагу важливість кампанії весняного засіву наше завдання, підпорядкувати виконанню соціялістичних завдань весняної засівкампанії пісню, музику, театр, кіно так, щоб революційне мистецтво було могутнім агітатором за колективізацію, за знищення куркуля, за нову організацію праці, за високу його прибутковість. Художнім словом, карикатурою, оформленням масових демонстрацій, мистецька пропаганда повинна стати зброєю за будівництво нового, колективного господарства. Пісня, музика своїм змістом мусить випікати дрібно-власницьку психологію селянина, повинна виховувати нових будівників соціялістичного села.

Активна мистецька допомога в боротьбі за будівництво колгоспів, в боротьбі за новий побут, за перевиховання селянських трудящих мас, мусить нині посісти чільне місце в обслуговання села.

Мільйони бідняцько-середняцьких господарств в нових колективних формах переходять в наступ проти глитая, проти низької врожайности, низької продуктивности праці, щоб ці рештки старого дрібно-власницького господарства раз назавжди з коренем знищити.

Тому музично-хорові гуртки, свій репертуар повинні підпорядкувати інтересам другого року п'ятирічки. Масова колективіза-

ція, питання колективного життя, контрактація, весняний засів, контрольні цифри, машинізація, агромінімум, агрокультпоходи, завдання культурної революції, і нарешті знищення глитая, як кляси, в живих, порстих формах—ось нині наш основний тематичний зміст репертуару. Слід озброїтись таким репертуаром, який не лише допомагає усвідомити соціялістичне будівництво сільського господарства, але й показати живих будівників, що переходять від ідеології селянина-власника до чіткої клясової ідеології колективіста.

Робітничі бриґади, що є керівниками колективістичного руху, організаторами бідняцько-середняцьких мас, повинні ще повести за собою село й на шлях мистецького будівництва.

Завдання мистецьких організацій у весняну засівкампанію

Весняна засівна кампанія цього року набирає особливо великого політичного й господарського значення, оскільки вона складатиметься не лише з суми певних аґротехнічних заходів, а, головне, правитиме за час виконання велетенських завдань соціялістичної перебудови сільського господарства і знищення решток дрібно-капіталістичних елементів — куркуля, як кляси.

Велетенські роботи, що мають перекраяти село і збудувати його на соціялістичних засадах вимагають напруженої уваги щодо здійснення тих завдань, з боку пролетаріяту та усієї маси трудящих, щоб стати на чолі тих великих історичних робіт.

Отже, треба мобілізувати всі можливості нашої промисловости, громадських, культурно-освітніх, мистецьких організацій.

Перед мистецькими організаціями та цілим самодіяльним мистецьким рухом питання участи у весняній засівкампанії цього року набирає особливо великого значення, оскільки та участь повинна не лише художніми засобами допомогти краще аґітувати за соціялістичні завдання весняного засіву і викликати готовність бідняцьких і середняцьких мас здійснювати їх, але й має *перебудувати ціле мистецтво, в усіх його проявах, на нових засадах, що скеровані були б на виконання практичних завдань соціялістичної перебудови господарства, формування нової людини і т. д.* Це й визначатиме напрям дальшого розвитку мистецького процесу.

Тут треба дійти, понайперше, крутого перелому в ставленні наших мистецьких організацій до їхньої участи в окремих заходах весняної засівної кампанії.

Треба відзначити, що досі мистецькі форми та тисячі людей, що творять і працюють у цій галузі, були, до певної міри, відірваними від тих велетенських робіт, що над виконанням їх з напруженням працював пролетаріят, творючи нове господарство, суспільство, культуру. Вони не завжди чуйно відгукувались на гасла сучасности, мотивуючи це тим, що, мовляв, мистецтво в своїх творчих проявах відбиватиме добу економічного будівництва згодом, коли те будівництво переходить у нову фазу свого розвитку або ж, що ми ще не найшли стилю доби, не добрали потрібних форм для художнього виображення властивостей тих будівничих процесів. Таке ставлення є *вияв неусвідомлення Ленінських шляхів розвитку нашого суспільства й активної ролі в цьому процесі мистецтва.* Це, об'єктивно, призводить до того, що мистецькі форми не завжди впливають на маси трудящих у напрямку, що організовував би й активізував їхню участь в окремих заходах соціялістичного будівництва.

Треба рішуче поставити питання про те, щоб *на конкретних завданнях весняної засівкампанії в корені перешикувати мистецтво, наблизити його до безпосередніх процесів перебудови господарства й громади.* З напруженням волі й енерґії й з високою соціялістичною свідомістю, засукавши рукава, треба заходитись митцям, артистам, письменникам, десятитисячній масі, що об'єднана в самодіяльному рухові, навколо маленької «сірої», але історично-важливої роботи *перетворення мистецького руху на щільно-зв'язану органічну частину загального соціялістичного процесу.* Треба всяку мистецьку форму, починаючи з опер і аж до сільського музичного гуртка, перетворити в більшій чи меншій мірі у справжніх *художніх аґітаторів і пропаґандистів нових завдань соціялістичної перебудови.*

Нам потрібна не лише нова, співзвучна сучасним завданням, тематика, а важливо, і надзвичайно важливо, щоб та тематика, ті ідеї, що їх подаватиметься через театр, музику, пісню, тощо, набували б такого *художнього тлумачення*, що викривало б справжню *соціяльну суть* подаваної ідеї, потрібно надати *чіткого клясового цілеспрямовання* кожній театральній поставі, пісні, музичному творові.

Отже, перший висновок — треба виготовити репертуар (п'єсу, пісню музичні твори, плякати, картини), що своїм настановленням відповідав би соціялістичним завданням весняного засіву.

Найважливіші завдання полягають у тому, щоб *організувати й перебудувати масовий самодіяльний рух так, щоб він давав змогу швидко й чітко відгукуватись на всі події, що точитимуться в країні*. Від різних гуртків на час весняного засіву треба *перейти до менш складних, але гнучкіших форм масової художньої роботи*. Створювати ударні мистецькі бриґади, комбіновані ґрупи з драматичних, хорових та музичних гуртків, групи «затейніков», заспівувачів, байкарів, танцюристів, художників, організаторів ігор і т. д., — ось таких шляхів треба прибрати, щоб насправді дійти стану, при якому мистецькі форми впливатимуть на широкі маси й організовуватимуть їх навколо виконання конкретних завдань соціялістичного будівництва. Такій роботі треба надати певної *ударности*. Окремий гурток чи то ударна бриґада своєчасно відбивають у своїй роботі всі питання, важливі в підготуванні засіву.

Тут треба не лише аґітувати за краще й правильне їхнє проведення, а й викривати усі хиби, зловживання, головотяпства, викривлення клясової лінії, що траплятимуться в такій великій роботі, як підготування до засіву, і через художні форми показувати їх в огидливому, глузливому, сатиричному висвітленні. Чому наприклад не встановити міцного постійного зв'язку з «легкою кавалерією» і в неї завжди діставати матеріял про перебіг підготування й своїми засобами допомагти роботі «легкої кавалерії»? Ми викидаємо гасло — мистецтво на допомогу боротьбі з хибами, зловживаннями, перекручуваннями й ін. Оголосити нещадиму війну «волячим» темпам у роботі, «тюхтійству», безвідповідальності, бюрократизмові, тяганині та іншим перешкодам, що можуть повстати на шляху до кращого здійснення соціялістичних завдань весняної засівкампанії.

Інтересно задумані й гарно виконані малюнки до стінгазети, вдало добраний матеріял для гасла й плякату, інсценізація, побудована за матеріялами досягнень і хиб підготування до весняного засіву, хоровий спів у час колективної роботи на полі, музичний гурток, що організує дозвілля й розваги в перервах роботи або після неї, інсценізована доповідь або доповідь у супроводі музичних гасел — такі форми роботи спроможні будуть відбити ввесь матеріял, що збуджуватиме ініціятиву мас, скеровуватиме її у потрібне нам річище розвитку господарської чи громадської діяльности.

Беручи участь у весняній засівкампанії, мистецькі гуртки повинні *боротися за клясову чистоту своїх лав і тієї продукції, що вони її подаватимуть масам.* Вигнати з гуртків усіх куркульських синків та дочок, їхніх підголосків, церковників, «колишніх людей» та інші ворожі пролетаріятові елементи. Остаточно викинути з репертуару різні націоналістичні, антисемітські п'єси, пісні тощо. Оголосити жорстоку боротьбу вживанню, чи то в гуртках, чи то на дозвіллі окремими ґрупами, пісень, анекдотів, фейлетонів, п'єс, насичених «малоросійщиною», «церковництвом» (пісня), «давидовщиною» (пісня), порнографією й т. д. Тут треба позбутись *не лише явно ворожих і шкідливих творів*, але й усього того, що через свою *аполітичність* не сприятиме розвиткові соціялістичної свідомости бідняцько-середняцьких мас.

Замість того треба поповнити репертуар гуртків та широко розповсюдити для масового вживання такі пісні, жарти, оповідання, п'єси тощо, які є витвором *революційних письменників та композиторів і цілком відповідають завданням, за якими перебудовується суспільство на соціялістичний лад* (див. покажчики повних п'єс, пісень та інших художніх матеріялів, вміщені в журналах «Музика Масам», «Сільський Театр», збірка «До Засіву» й ін.).

Нарешті, кілька слів про *участь у весняному засіві державних театрів, робсельтеатрів, музично-громадських об'єднань, капель, музичних ансамблів, масового робітничого самодіяльного мистецького руху.* Перед цими ланками мистецького процесу

стоять завдання не менш відповідальні та складні. Соціялістичні завдання засівкампанії повинні відбитися насамперед в їхньому виробництві, щоб створити сприятливі умови для перелому в масах мистецько-творчих сил до високого й правильного *розуміння історичних завдань весни цього року*, а також щоб, широко, добираючи найкращих художніх форм, *пропаґувати ці завдання в масах індустріяльного пролетаріяту;* подруге, допомогти селу шляхом виїздів туди. Он, театр Франка в Києві провів велику роботу щодо участи у весняній засівкампанії. Почали франківці з того, що завдання весняної засівкампанії відбили в своєму безпосередньому виробництві, а саме: до п'єси «Коммольці», що її готував театр до постави, вони додали кілька сцен, які відбивали в собі гасла «ліквідації куркуля, як кляси», та «суцільної колективізації». При чому навколо цього вони розгорнули громадську акцію: керівник театру Г. Юра через пресу викликав письменника Савченка написати текст для цих сцен, а він (Юра) буде їх сценічно оформляти. Щоб ця робота набула потрібної громадської уваги та щоб краще її провести, утворили «штаб», який керував усією роботою.

Вони ув'язали свою роботу й з робітничими організаціями: місцевком театру викликав на змагання завком одного з заводів на кращу організацію допомоги селу підчас засівкампанії. Вилучили декілька бриґад, які виготовили спеціяльний репертуар і 18 разів виїздили в окремі села допомагати через художні форми аґітувати за виконання завдань підготування засіву.

Крім того, театр розпочав готувати велике масове видовище для київських робітників, в якому передбачається подати в художніх образах усі завдання соціялістичної перебудови села й провідну ролю в ній пролетаріяту.

Он, нижче прочитаєте про участь у допомозі колективізації Київського хору залізничників. Таку саме допомогу подає й капеля «Думка». Харківська окркапеля вже вдруге виїздить на села Харківщини. Композитори—члени ВУТОРМ'у, виготовили й виготовляють разом з «Молодняком» (на тексти письменників — «молодняків») відповідний репертуар і т. д.

Ми навели ці приклади для того, щоб показати вякій спосіб треба здійснювати загальні завдання, що повстають перед нашими міськими театрами, капелям, музичними організаціями й т. д. підчас весняного засіву.

На особливу увагу заслуговують заходи образотворчих організацій, які повинні поїхати на село й дати йому художньо-виконаний плякат, гасло, стінгазету, оздобити комуну й т. д.

Масові *робітничі* самодіяльно-мистецькі гуртки, крім пропаґанди завдань засівкампанії по клюбах, підприємствах, цехах і інше, за основне завдання повинні вважати потребу якнайкраще і щонайширше допомогти селу. З цією метою влашовувати виїзди на села із спеціяльним репертуаром цілого гуртка або окремих бриґад, надсилати в підшефні села репертуар, керівників і т. д., додавати до робітничих бриґад, що їхатимуть на села, художні групи тощо.

Отже, *широка творча участь всього мистецтва (в усіх його проявах) у проведенні засівної кампанії правитиме за іспит мистецьким організаціям — оскільки швидко, по-бойовому, «по-новому» перебудує вона усю свою роботу, щоб допомогти виконати велетенські завдання соціялістичної перебудови села й ліквідації глитайні, як кляси. Методи й засади організації мистецького оформлення засівкампанії.*

В. Васютинський

„Тільки тепер утворюються ті господарства, що пляново прагнуть до громадського обробітку землі в великому розмірі, до використання знаннів, науки й техніки".

(Ленін. том, XV стор. 541).

„Колгоспи є тепер та сама форма соціялістичного господарства, через яку тільки й може приєднатися багатомільйонове дрібне селянство до машин та тракторів, як до підойм господарського піднесення, як до підойм соціялістичного розвитку сільського господарства".

(Сталін)

Засади й методи організації музичного оформлення засівкампанії

За одну з головних хиб оформлень наших політичних кампаній до цього часу ми зважаємо — малу усвідомленість усієї політичної ваги мистецького оформлення та здатности мистецтва якнайкраще впливати у бажаному нам напрямку. Досі ми мали або суто зовнішній зв'язок мистецьких оформлень із темами кампаній, або просто якийсь аполітичний додаток до них.

Треба відзначити й ще одну хибу: ще й до цього часу, не дивлячись на низку методичних вказівок та практичних заходів, мистецька робота розбита на низку окремих галузей, і кожна з ділянок тої роботи відірвана одна від одної і не провадить свою діяльність у певному погодженні зі своїми «сусідами» по мистецькій роботі та усією роботою в цілому.

Обраховуючи особливо важливі завдання сьогоднішнього дня, а так саме й певне підвищення рівня нашого масового активного споживача та самодіяльного виробника, ми вважаємо за конечно потрібне висунути гасло перебудови того оформлення на цілком нових засадах.

Поперше, роботу по мистецькому оформленню засівкампанії провадиться шляхом *ударних бригад*. Ударні мистецькі бригади є своєрідна форма поєднання, сполучення усіх форм мистецької роботи, усіх галузей ділянок мистецтва, при чому це поєднання полягає не тільки в єдності цілеспрямовання, але й у фактичному переведенні всієї роботи, від її задуму до остаточного фактичного її переведення.

Подруге, ударні мистецькі бригади спрямовують свою роботу на широке втягнення усієї маси трудящого селянства до мистецького оформлення засівкампанії, а тим самим до самої кампанії.

Щоб здійснити це, треба утворити спеціяльну «легку кавалерію» по переведенню та організації мистецького оформлення засівкампанії, при чому та «легка кавалерія» і стає за міцний осередок ударної мистецької бригади.

Всі елементи ударности: чітке усвідомлення завдань та обов'язків кожного працівника соціялістичної держави, свідома висока дисципліна у виконанні тих завдань, пляновість роботи, повне виконання наміченого пляну, поширення свідомого ставлення до завдань поточного моменту, найширше втягнення в ударну роботу найширших бідняцьких шарів — всі ці елементи ударности обов'язково належні мистецьким ударним бригадам.

Як відомо, ударність неминуче зв'язується із змаганням. Це цілком природньо: соціялістичне змагання є певна підойма саме ударности роботи, темпу переведення тої роботи, бо змагаючись, кожен з учасників змагання бере на себе обов'язки щодо темпу, кількости та якости виконання, тим самим покладаючи ці обов'язки і на інших учасників змагання.

Ударність полягає у темпі переведення мистецького оформлення, у найбільшій відповідності змісту та оформлення змістові всієї кампанії та окремим її моментам, у підвищенні якости самого оформлення, і нарешті в абсолютній зрозумілості його масовому селянському споживачеві.

Змагання може полягати — у змаганні цілих об'єднань різних мистецьких осередків поміж собою: у змаганні окремих частин однієї ударної бригади, при чому теми змагання можуть бути найрізноманітніші— зрозумілість, яскравість, швидкість темпу, дисципліна, ступінь поширення роботи серед мас тощо; у змаганні мистецького об'єднання з іншими організаціями по переведенню засівкампанії; у змаганні окремих бригад з окремими бригадами інших місцевостей та інших форм роботи (наприклад, лікнеп тощо).

Робота повинна розподілятися на такі частини: організація заходів щодо мистецького оформлення засівкампанії, зосередження уваги громадськости навколо цієї справи, безпосередня участь в роботі різних осередків по переведенню засівкампанії, робота по самому переведенню мистецького оформлення (музика, співи, інсценізація, жив. газета, плякати, прикраси, демонстрації, тощо).

Перший крок — це широко обміркувати серед ударників конкретні завдання самої

засівкампанії в даній місцевості, а через це й конкретні завдання мистецького оформлення тої кампанії. Організація «легкої кавалерії» в допомогу згаданого мистецького оформлення зосередить навколо цієї справи увагу селянства і тим викличе певну зацікавленість серед нього. Завдання тої «легкої кавалерії» виявити стан мистецької роботи в усіх її ділянках на сьогодні у даному селі, виявити ті засоби, які має мистецький комбінат на сьогодні (п'єси, ноти, фарби, тощо), виявити усі ті чинники, що до цього часу перешкоджали, перешкоджають і можуть перешкоджати цій роботі. За подальше завдання «легкої кавалерії» — стежити за своєчасним складанням пляніз роботи, за своєчасним їх виконанням, за якістю того виконання, за дисципліною, за усунення виявлених перешкод, а головне— весь час підтримувати увагу та інтерес серед широких мас до мистецького оформлення, не дати послаблюватися тій увазі, весь час додержувати рівень роботи серед самих провідників того мистецького оформлення.

Така робота доведе працюючим масам, що мистецька робота не є розвага, не є якийсь додаток, а частина суспільного життя, зокрема до тої практичної роботи, що завжди посідає таке центральне місце в увазі селянства,—селянський загал розширить свій погляд на мистецьку роботу в цілому.

На перших зборах усіх мистецьких гуртків не треба широко ставити проблеми про загальне агітаційне значіння так самої кампанії, як і мистецького її оформлення. Цей момент треба визначити коротко, але яскраво, перенісши поглиблену його розробку до повсякденної ґрунтовної роботи, до самовиховання і перевиховання кадрів наших мистецьких гуртків. Найголовніше є— поставити перед згаданими зборами *конкретні завдання* і на них показати: агітаційне значіння об'єднаної мистецької роботи, засоби об'єднаного оформлення та практичні форми того оформлення.

Візьмемо приклад. У даний момент треба перевести облік виробничого знаряддя, потрібного для весняних робіт. Припустимо, що саме тут у даному селі не все гаразд.

Отже, перед загальними зборами мистецького об'єднання треба коротко, але яскраво визначити, що всі подальші розмови перетворяться в балачки, коли не буде найголовнішого — знаряддя, що без нього весняний засів провалиться. Отже, визначається,—на сьогодні це є ударний момент. Коли всі це усвідомили, тоді ясно, що це завдання стоїть перед усіма гуртками одночасно. А звідси й висновок — є єдина лінія, що її розпочав та закінчить осередок та селянський актив у цілому, а мистецькі гуртки допомагають.

Мистецьке об'єднання веде свою роботу такою методою: бити, бити й бити по тому місцеві, що є зараз ударним місцем. А тому всі гуртки звертають увагу і скеровують свою роботу саме на ньому. Образотворчий гурток малює карикатурного пляката, із відповідним надписом, заплямовуючи недбайливого, який гадає, що весна ще далеко і він ще встигне впоратися і налагодити своє знаряддя; драмгурток подає відповідну живгазету, музичні та співочі гуртки беруть участь у цій газеті та подають у ній свій співочий матеріял на ту ж тему; ці вистави і виступи відбуваються під плякатами, на яких — згадані малюнки та відповідні гасла. І так кожного разу обирається конкретна тема, найпекучіша для даної місцевости і в даний день і усі разом б'ють, б'ють, б'ють по цьому місцеві.

Треба однак не тільки бити, а й підкреслювати й досягнення в роботі.

Нам залишилося тільки визначити ще засоби широкого втягнення усієї маси до мистецького оформлення засівкампанії.

По журналах («Муз.-Мас.», «Сільськ. Театр», «Сел. Будинок» й ін.) не раз говорилося за ці засоби втягнення широкого загалу. Відсилаючи наших читачів до цих джерел, ми визначимо тут лише загальні положення.

Втягнення широкого загалу може виявлятися у різноманітніших формах. В роботу музичних гуртків трудящий загал втягується через виконання усіх відомих масових пісень, при чому хористи є, головне, зачинщики цієї справи. Музичні інструментальні гуртки беруть участь у виході на роботу, у тих самодіяльних вечірках, які саме і мусять набрати характеру справжніх самодіяльних вечірок, тоб-то втягнути в участь в розмові на певні теми, з певною практичною установкою для даної місцевости

Я. Полфьоров

Як оформити музикою заходи весняної засівкампанії

Музичне й хорове мистецтво треба широко включити до інших заходів переведення засівкампанії

Завдання нашого нариса дати конкретні поради в тому, як використати музичне мистецтво для пссівкампанії.

До участи в музичному оформленні засівкампанії треба притягнути не лише самодіяльні хорові й музичні гуртки, а й школярів та музик-одиначок при найактивнішій участи комсомолу

Крім виступів на зборах, бесідах й ін. треба широко *використати спів та музику на «вулиці»*

а) Одним із основних завдань хорових гуртків в час засівкампанії є агітація й пропаганда через пісню ідей колективізації й індустріялізації сільського господарства та агроосвіти й агромінімуму. Треба мати на увазі, що слово, оформлене в пісню краще впливає на свідомість людини, міцніше осідає в його пам'яті.

З цих причин треба вживати всіх заходів, щоб нові пісні про колективізацію, індустріялізацію сільського господарства, працю в комуні тощо лунали не тільки в сельбуді, а щоб їх співали по вулицях, щоб вони вростали в побут, як старі пісні селянські.

Для цього треба запровадити методу масового співу, що в основному є така: музкерівник розучує з хоргуртком нових масових пісень до засівкампанії і підчас загальних зборів чи на вулиці, розбившись поміж присутніх, гурток починає співати тих пісень, втягаючи до співу ввесь загал.

Бажано щоби до роботи хоргуртка одразу ж втягнути комсомол та школярів, які дуже підсилять хоргурток в його роботі, як заспівувачі пісень й організатори широкого масового співу.

Для поширення в селянстві нової пісні до засівкампанії також треба використати й *Червону армію.* Є ціла низка фактів, як широко й охоче переймає село нові пісні від червоноармійців односільчан. Отож, коли червоноармієць, вивчивши нових пісень в червоній армії (до уваги керівників музроботи в частинах Червоної армії), принесе нових пісень додому, на село, то, безперечно, їх село скоро й охоче перейме.

Разом з піснею керівник мусить навчати хоргурток (і комсомольців) колективно голосно проказувати гасла до засівкампанії. Таке проказування завжди притягає увагу присутніх і тим фіксує в свідомості їх думки, заклики цих гасел.

Отже, — настановлення *через хоргурток і комсомольців у свідомість мас* — також мусить бути основним у роботі музкерівника підчас засівної, як і всякої іншої громадсько-політичної кампанії.

Діставши інформацію (і завдання) про те, як саме мають налагоджувати агітаційну й пропаґандистську роботу по засівкампанії, а також які саме передбачається доповіді (тези), урочисті збори, походи, керівник починає збирати музичний матеріял: гасла, покладені на музику (хор, солісти), хорові й сольні пісні на теми, зв'язані з засівкампанією, музичні номери (марші) для засідань, походів й ін. (покажчик музичних матеріялів подано нижче).

Одібравши матеріял, керівник проводить з членами хор-і музгуртків бесіду, в якій пояснює:

а) значення засівкампанії (див. передову статтю),

б) кожен член музхоргуртка має правити за активного пропагандиста завдань кампанії, вести роз'яснювальну роботу по агромінімуму, колективні методи роботи тощо

в) і що музичне й хорове мистецтво не є лише забавка, розвага, а є чинник політичного перевиховання мас, захід загальної кампанії.

В наслідок цього муз. чи хоргурток (чи збори присутніх на бесіді, коли вони ширші) оголошують себе ударною бригадою по проведенню музичної роботи в засівкампанії і по втягненню до неї комсомолу, молоді, школярів і т. д.

Дуже важливим, хоч і маловживаним, але дієвим засобом підсилення музичним мистецтвом роз'яснювальної роботи по засівкампанії, є введення співу в агітпромову. Організація й техніка цього засобу полягає ось у чім:

музкерівник у порозумінні з лектором-пропаґандистом одбирає низку голівних тез (тверджень) його промови зформульо-

ваних, бажано, стисло, як гасло (можливо, і це для музкерівника буде зручніше, що лектор погодиться увести до своєї промови дещо з гасел, покладених на спів і поданих нижче). Одібравши ці гасла, музкерівник вивчає їх з хором. Гасла, які на музику не покладені *), він вивчає хоргурток проказувати голосно, розділько кожне слово. Підготувавши цей матеріял, музкерівник умовляється з лектором про те, коли саме підчас промови хор має проспівати чи проказати гасло-тезу. Таке поєднання лекції зі співом дуже оживить промову і сприятиме тому, що основні думки, офарблені співом, чи повторені колективним проказуванням, — міцніше сприйматимуться слухачами.

Метода побудови живої газети засівкампанії подібна до викладеної в попередньому розділові, але з тією одміною, що чільне місце займає деклямація, спів, музика, а лектор лише робить висновки з проспіваних пісень, розгортаючи ті думки, що в них заховано. Орієнтовний програм такої живої газети може (напр. на тему «Агромінімум») складатися так :

1. *Вериківський — «Про кума та врожай»* — хор. Лектор, посилаючись на слова пісні, доводить потребу в культурній обробці землі за вказівками агронома.

2. *а) Мейтус — «Від дрібного до великого»*, пісня для голоса в супроводі фортепіяна, або *б) Богославський — «Удовина туга»*. Лектор доводить потребу й вигоди колективної обробки землі.

3. Хор співає (чи проказує) гасла з агромінімуму. Лектор пояснює думку кожного гасла, що дає конкретні поради з агромінімуму.

Поміж гаслами подають зводку роботи по запровадженню агромінімуму на селі, виносять на чорну дошку тих осіб, що оганаються запроваджувати агромінімум, демонструють (можна походом цифр чи їхньою перестановкою) допоміжні діяграми тощо.

4. Живу газету хор закінчує бадьорою піснею-закликом (див. покажчик).

Коли є оркестровий гурток, то його також притягають до участи в газеті. Широко треба використати й частівки.

В подібний спосіб можна скласти живгазети на інші теми зв'язані з засівкампанією.

Важливим фактором музичного оформлення є оркестрові гуртки і зокрема гурток духових мідних інструментів, що дуже прикрашатиме як збори прилюдні, так і походи та виступи на повітрі. Але мати цілу духову оркестру часто не під силу сельбудові чи маломіцним колгоспам, тому треба заводити невеликі ансамблі цих інструментів. От на Всеукраїнському з'їзді політосвіт у Харкові великий успіх мав показовий ансамбль з п'яти інструментів (корнет, альт, тенор, баритон і барабан).

Нижче подаємо орієнтовні склади ансамблів духових інструментів і цінники до них за прейскурантом «Укрфілу» (Харків, Лібкнехта 5).

а) Ансамбль з 5 інструментів:

1 корнет B	120 крб.
1 баритон B	350 крб.
1 альт ES	240 крб.
Барабан та тарілки	155 крб.
Разом	865 крб.

б) Ансамбль з 7 інструментів:

2 корнета B	240 крб.
1 бас ES	450 крб.
1 баритон B	350 крб.
2 альта ES	480 крб.
Барабан і тарілки	155 крб.
Разом	1675 крб.

Організація такого ансамблю потребує досвідченого керівника, що знався б на грі на духових інструментах і вмів би розкладати для цих ансамблів твори. Термін початкового навчання гри (коли взяти до науки музик, що трохи знають ноти) 1½ = 2 місяці.

П. Козицький

*) Музкерівник може спробувати підтекстувати цими гаслами музику вже написаних гасел (див. покажчик).

„Тепер у нас є достатня матеріяльна база для того, щоб ударити на глитайню, зламати її опір, зліквідувати її, як клясу, і замінити її виробництво на виробництво колгоспів та радгоспів“.

(Сталін)

ГОТУЙМОСЯ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ МАСОВОГО МУЗИЧНОГО СВЯТА

(Початок в № 10-11).

УРОЧИСТИЙ ПОХІД

Перед початком «олімпіяди» слід упорядкувати урочистий похід усього музичного робітничого активу до того місця, де вона має відбутися. Для цього потрібно також перевести відповідну підготовчу роботу, а саме:

а) Треба подбати про художнє оформлення кольон демонстрантів. Тут можна говорити й про вбрання для окремих груп, і про невеликі групи вістунів, і про художні плякати та писані на дикті або полотні гасла, і про прапорці та прапори, і про прикрашення інструментів (у духовиків) і про гурт карнавального характеру, і про радіоавтомобіль, тощо. Коротко кажучи, кольони мусять мати мальовничий святковий вигляд. Плякати та лозунги мусять відбивати так бойові завдання робітництва в галузі музичній, як і чергові завдання соціялістичного будівництва.

б) Велику увагу треба також приділити й музичному оформленню походу. Треба впорядчикам точно встановити, що, коли й де демонстрація чи окремі її частини мусять виконувати. Щоб дати можливість кольонам виконати щось усією масою, треба приготувати крім «Інтернаціонала» й «Заповіта», кілька легких масових пісень, що змістом своїм відповідали б настановленню й характеру свята. Треба також обов'язково виготовити гасла для гуртового читання. Ці гасла можна покласти й на музику (для співу).

в) Організувати продаж дешевої музичної літератури (нот, книжок, текстів пісень і т. д.).

Самий похід можна переводити, приміром, за таким пляном.

В умовному місці в призначений час мусять зібратися всі учасники олімпіяди, так колективи, як і поодинокі виконавці й вишикуватись у кольони. Вважаємо за доцільне, щоб головна кольона була побудована так, щоб у кожній частині кольони пісня звучала повно щодо гармонії.

Першими йдуть, скажім, співочі гуртки (попереду дитячі). За хоровим відділом йтимуть струнники (вони на вулиці на своїх інструментах не гратимуть, а лише братимуть участь у спільному співі). За струнниками йтиме кольона духовиків (з ярконачищеними й оздобленими червоними стрічками інструментами).

Перед тим як вирушити демонстрації в похід, група сурмачів з фанфарами, у спеціяльних художніх вбраннях, пішки, на конях чи авто хвилин за 10—15 раніш усієї кольони рушають у путь і звуками фанфар повідомляють вулиці, що йтиме демонстрація. За ними через 5 хвилин мусить вирушити друга група (на авто, бричках)—шумовий оркестр або ансамбль гармоністів, що перемежатимуть гру на своїх інструментах з часткою льозунгів. Далі може слідувати якась група, що гратиме в костюмах і гримі відповідну пантоміму—або авто з манекенами. За цією групою на авто може їхати група музичної живої газети, що час від часу зупиняючись виконуватиме свою програму. Нарешті йтиме основна кольона, що складатиметься з шкільних та клюбних хорів ті оркестрів.

ПОХІД

На путі походу кольони слід встановити місця, де б кольона зупинялась. Такими місцями можуть бути: окрвиконком, пам'ятники революційних діячів, братські могили, тощо. При виборі пісень треба брати до уваги, де ту або іншу пісню співатимуть, щоб вони відповідали місцям зупинки.

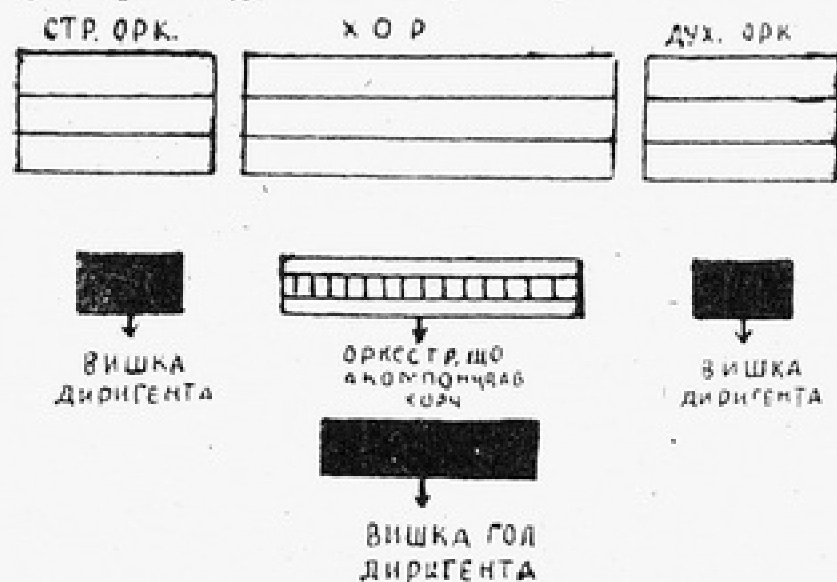
На чолі кольони мусить стояти головний командувач; кожним окремим відділом мусить керувати також одна людина, що передаватиме накази головного командувача своєму відділові. Всі музичні номери та колективне читання відділи кольони повинні починати разом по знаках командувачів. Ці гасла—фанфари або умовні помахи в повітрі прапірцем.

Треба однак не забувати, що демонстрантам ще треба буде виконувати велику й відповідальну програму на олімпіяді, тому не слід обирати довгого шляху до місця олімпіяди та надуживати співом і грою на інструментах.

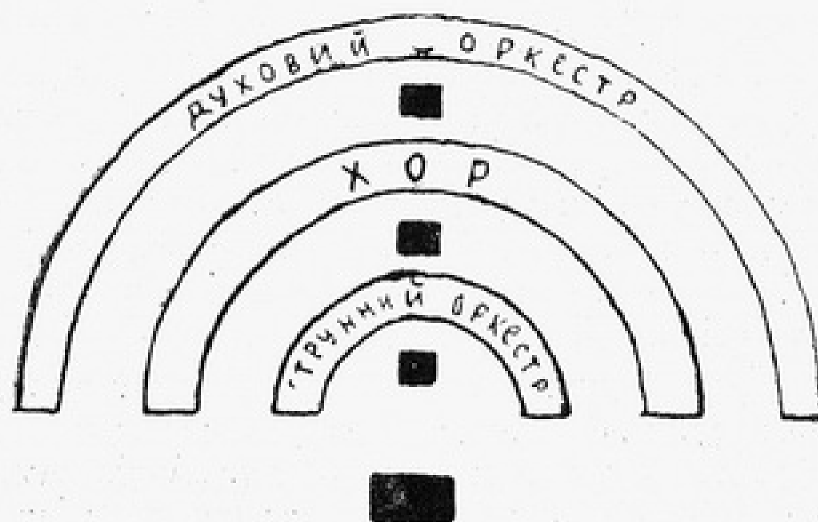
Про наближення кольони до місця переведення олімпіяди можна дати знати фанфарами, яким відповідатимуть фанфаристи, що вирушили раніше кольони. Після цього демонстрація в строгому порядкові мусить зайняти призначені кожній групі виконанців місця на площадці виступів.

РОЗМІЩЕННЯ НА ЕСТРАДІ Й ПРОГРАМА

Вирішення питання про те, як краще розмістити учасників музолімпіяди для переведення її—залежить від умов, в яких переводитиметься олімпіяда. Підчас другої Харківської музолімпіяди, що відбувалася в театрі ім. Шевченка, хор, як найбільший колектив, зайняв сцену театру, духовий оркестр—лівий балкон, а струновий оркестр—правий балкон *). Підчас другої Ленінградської музолімпіяди, що відбувалася на стадіоні «КІМ» групи виконавців були розміщені на амфітеатрі так:



При переведенні музолімпіяд на свіжому повітрі з групою учасників до 1—2½ тисяч краще розміщати учасників за таким принципом (при умові побудови естради терасами):



*) Краще було-б так: струнники—на балконах, хор—на авансцені, а духовики—в глибині сцени.

Програму виступу об'єднаних колективів треба будувати так, щоб виконання п'єси окремими групами чергувалося. Наприклад:

1. Верховинець—„Грими, грими".
2. Радзієвський—„Робітничий гімн".
 Виконав хор.
3. Вериківський—„Друга веснянка".
4. Лисенко—„А вже весна".
 Вик. струн. оркестра.
5. Богуславський—„12 косарів".
 Вик. хор. та оркестра нар. інстр.
6. Лисенко — Інтродукція з оп. „Тарас Бульба".
7. Ковицький — Марш з сюїти „Козак Голота".
 Вик. дух. оркестра.
8. Толстяков П. „Пісня кузні".
 Вик. хор та дух. оркестра.
9. Лісовський Л.—"Урожайний марш". на сл. Маяковського.
10. Козицький—„Пісня колективу".
 Вик. хор.
11. Глієр—„Яблучко" з балету „Червоний мак".
 Вик. струн. оркестра.
12. Драненко—Марш на теми пісень Леонтовича або „Жниварський марш".
 Вик. дух. оркестра.
13. Лисенко—„Вічний революціонер".
14. Стеценко—„Заповіт".
15. Верьовка-Кожевніков—„Італійська революційна".
16. „Інтернаціонал".
 Виконають всі учасники олімпіяди.

Примітка. Де є гуртки симфонічні—обов'язково включити і їх.

ГУЛЯНКА

Після коротенької перерви, про яку через рупори повідомляють авдиторію, фанфари повідомляють вже про початок другої частини свята—народню гулянку. Про те, що й де робитиметься треба оголосити заздалегідь (у газеті) і на місці через рупори, після чого можливо організувати такі розваги:

а) В центральному місці, як що це в парку, на лугу тощо, виступи окремих колективів (гармоністів, кобзарів, хорів, оркестрів);

б) Поодаль від центрального місця на спеціяльно збудованій естраді виступ живгазети та солістів музикантів;

в) Десь у іншому місці—музичну льотерею, що за головні виграші мала б народні музичні інструменти, самонавчителі гри на них, нотні бібліотечки, тощо;

г) Народні танці під гру духового оркестру;

д) Нарешті можна також організувати масовий спів, для чого треба зарані видрукувати потрібну кількість листівок з текстом пісень (про методи організації масового співу дивись у книжці Богуславського та Козицького «Масовий спів», вид. ДВУ, ціна 1 крб. 80 коп.).

Тут треба використати і сили музик-професіоналів, яких слід мобілізувати.

Для того, щоб мати змогу зберегти пам'ять про олімпіяду та поділитись досвідом по переведенню її, окремі моменти походу олімпіяди та гулянки треба зфотографувати й надіслати до музичних журналів.

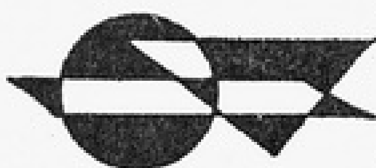
Для учасників добре б виготовити жетони-пам'ятки.

Перед переведенням же олімпіяди й народньої гулянки треба через пресу широко повідомити громадянство про мету свята, його зміст, програму тощо.

Кінчаючи статтю, ми звертаємось з закликом до кращих музичних закладів периферії взяти на себе ініціятиву в справі організації округових та міських масових музичних свят трудящих, притягнувши до участи в них по можливості всі музичні самодіяльні сили міста й села своїх округ.

Ми певні, що подібні масові музичні свята такого типу є лише певний перехідний етап. Натомість витворяться досконаліші й величніші форми музичних свят, що відбиватимуть героїку боротьби пролетаріяту за соціялізм. Активну участь в організації таких свят мусять взяти крім музик і літератори, й художники, і режисери. Над проблемою такого типу свята, пора вже розпочати працю й робити перші спроби там, де є для цього потрібні передумови.

І. Ницай



ПОКАЖЧИК ВОКАЛЬНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО ЗАСІВКАМПАНІЇ

а) Музичні гасла

1. Вериківський М.—«Музичні гасла до засівкампанії». На міш. хор. Коротенькі муз. твори, написані на такі тексти: 1) «Щоб мати гарний урожай, добре зерно висівай. Сійте чистосортне зерно». 2) «Колектив велика сила: в ньому й незаможник на коні», 3) «Хліб по хлібу сіяти—ні молотити, ні віяти», 4) «Письменним і земля краще родить», 5) «Багатопілля заведеш, гору хліба набереш». Вміщено їх у журналі «Селянський будинок» № 3 за 1929 р.

Крім того використати гасла, вміщені в «Музика-Масам» № 12—29 р.

Самі тексти гасел можна взяти з книжки М. Ковальова—«Завдання сельбудів у весняну засівкампанію», вид. УПО НКО УСРР, 1929 р.

б) Хорові пісні

(Для 2—3 голосного хору дорослих та шкільного).

2. Вериківський М. «Про кума та врожай». Легкий твір для міш. хору. Мелодійність, легка побудова та вдалий текст роблять усю пісню бажаною та потрібною при музичному оформленні вечорів, присвячених засівкампанії. Зміст твору: два куми по ріжному пашуть землю: один «прадідівським способом», а другий за вказівками агрономії; в наслідок цього у першого на полі—бур'яни, а у другого—добренна пшениця. Вміщено твір в журналі «Сел. будинок» № 3 за 1929 р.

3. Його ж. «Бойова колгоспівська». Слова І. Гончаренка. Пісня з заспівом (для одного голосу) та приспівом на міш. хор. Також легкий побудовою, з бадьорою чіткою ритмікою твір. Зміст: колективи, що машинами заорюють трухлявий старий побут, прокладають плян до комуни.

Видруковано додатком до цього №-ра «М.-М.» та в газеті «Комсомолець України» за 11-I-30 р.

4. Його ж—«Селянине». Сл. М. Терещенка. На міш. хор без супроводу. Тоді як перші два хори складено за куплетною формою, даний твір написано у формі прелюду. Також не складений хор, але вимагає гарного виконання. Зміст: агроосвіта й гарна та своєчасна обробка землі допоможе селянинові побороти темряву й перебудувати своє життя на краще. Видруковано пісню в журналі «Муз.-Мас.» № 12 за 1928 рік.

5. Козицький П.—«Пісня колективу». Сл. Кожушного. На міш. хор. Популярний серед хорових гуртків твір—заклик вступати в колективи. Вміщено його в збірці «Жовтень», вид. ДВУ. Ціна 60 коп. У двоголосому викладі цей твір видруковано в збірці «Масовий спів» Богуславського та Козицького, вид. ДВУ, ціна 1 крб. 80

6. Його ж—«У похід». Слова С. Крижанівського. На два голоси з заспівом. Легкий масовий хор, що закликає комсомол у похід за колгоспи та комуни. Видруковано додатком до цього №-ра «М.-М.» та в газеті «Комсомол. України» за 18-I-30 року.

7. Його ж.—«Поза яром». Народня пісня з старого побуту. На міш. хор Вимагає хору середньої кваліфікації. Розповідає про долю батрака за старих часів. Вміщено пісню в збірці «4 нар. пісні». Видання ДВУ, ціна 40 коп.

8. Його ж.—«Передкомунська». Слова П. Усенка. Масовий твір для двоголосого хору. Вміщено в збірці «Масовий спів», вид. ДВУ, ціна 1 крб. 80 коп.

9. Богуславський К. — «Дванадцять косарів». Популярний серед самодіяльних хоргуртків села й міста хор для заспівуча й 4-х голосого міш. хор. Вміщ. в збірці «Червоне Село», вид. ДВУ. Ціна 50 коп. Цей же твір в перекладі на двоголосний хор вміщено в збірці «Масовий спів». Зміст пісні: радість праці в комуні.

Теж в розкладці для оркестри народніх інструментів уміщено в «Муз.-Масам» № 7/8 за 1929 року.

10. Його ж.—«За золотий врожай». Сл. Г. Плискунівського. На міш. хор. Нескладний твір. Вміщений у збірці «Червоне Село».

11. Його ж—«Червона колядка» (Ой, у полі, полі»). На міш. хор. Цікавий, звучний твір, приступний для невеликих і малокваліфікованих хорових гуртків. Зміст пісні: не боги святі, а гарна обробка землі трактором гарантує добрий врожай.

12. Костенко В.—«Сійте в рохманний чорнозем». Сл. П. Тичини. Твір на міш. хор; трудність середня, що полягає головним чином у високій теситурі. Вид. ДВУ, ціна 25 коп.

13. Толстяков П.—«Ми — трактористи». Слова О. Лана. На міш. хор, середньої трудности твір, розрахований на компактну звучність. Вміщений у збірці «Чотирі селянські пісні». Вид. ДВУ.

14. Лісовський Л. — «Урожайний марш». Сл. В. Маяковського. На чолов. хор з ф-п. Вміщ. в журналі «Муз.-Масам» № 7—8-29 р. Там же російський і болгарський тексти.

15. Дрімцов С.—«За врожай». Хор на 3 голоси, легкий. Зміст—заклик до колективізації. Вміщено в «Муз.-Масам» № 7—8 за 1929 р.

16. Богуславський — «Урожайний марш». Слова Маяковського. Масова пісня на 2 голоси. Заклик до індустріялізації сільського господарства. Уміщено в «Музика-Масам» ч. 7—8 за 1929 р.

17. Його ж—«Ой, що ж то за шум». Слова П. Голоти. Масова пісня—частівка на 2 голоси. Зміст: трактор і вплив його на побут села. Уміщено в «Муз. Мас.» № 7—8 за 1929 р.

18. Верховинець.—«Косарська пісня». Слова Єршова. Бадьора, клична пісня комунарів-колективістів, на 3 голоси. Уміщена в «Муз.-Масам» № 7—8 за 1929 р.

19. Дашевський О.—«Пале сонце». Пісня на міш. хор. Закликає до колективізації. Можна виконувати й 2 гол. хором. Уміщена у «Муз.-Мас.» № 10-II-29 р.

20. Лисенко Ів.—«Косарі». Бадьора пісня—заклик колективістів, на міш. хор, додаток до «Муз.-Мас.» № 5—29 р.

в) Сольоспіви

21. Мейтус Ю.—«Від дрібного до великого». Слова П. Дзбанівського. Легка по мелодиці пісня для сопрана чи тенора. Зміст: тільки колективна обробка землі за допомогою тракторів дасть гарний врожай; заклик вступати до колективу. Уміщена в «Муз.-Мас.» № 6 за 1929 р.

22. Богуславський К.—«Удовина доля». Слова П. Голоти. Пісня для м.—сопрано. Зміст: поза колективом неможна добре упоратися з землею. Уміщено у «Муз.-Мас.» № 7—8 за 1929 р.

Крім цих пісень можна співати й інших революційних, комсомольських пісень, покажчик яких містить журнал «М.-М.».

МУЗ. РЕПЕРТУАР ДО ЗАСІВКАМПАНІЇ РУСЬКОЮ МОВОЮ

(Видання ГИЗ РСФРР).

а) *Сольоспіви:*

Карташев—«Деревенский кулак» (бас з ф-п.),
Коваль—«Я селькор» (бас з ф-п.),
Красев—«Радость труда» (висок. голос. з ф-п.),
» —«Стара помирать пора» (висок. гол. з ф-п.).
Титов—«Газета»—частушки (мец.-сопр. з ф-п.),
« —«Серп и Молот» (бас з ф-п.).

б) *Масові пісні* (на 2 голосн. хор.).

Васильев-Буглай—«Ваня тракторист»,
» » —«Многополье»,
» » —«Урожайная плясовая».

СИМФОНІЧНИЙ АНСАМБЛЬ ГІРНИКІВ



Симфонічна оркестра «Жовтневої копальні» на Криворіжжі організувалася в червні ц. р. Оркестру засновано за принципом самодіяльности, а тому форма праці гурткова, загально-клюбна. Оркестра складається наполовину з робітників і наполовину з службовців копальні. Перший виступ оркестри зібрав понад півтори тисячі робітників і цілком задовольнив авдиторію. Наступного дня на об'єднаній культнараді робітники висловлювалися за те, щоб такі виступи відбувалися якнайчастіше. Культурні установи копальні також ставляться до гуртка дуже прихильно, підтримуючи його матеріяльно й морально. Керує оркестрою досвідчений диригент *К. П. Будніченко,* який найбільше сприяв організації його

І. Вишинський.

СОЦЗМАГАННЯ МУЗИЧНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Музичний фронт активно став до соціялістичного змагання на своїй ділянці. Лави учасників змагання щораз більшають. На чолі соцзмагання робітничі музичні заклади, червоноармійські частини, музичнотворчі та музично-освітні організації.

Ширше фронт соцзмагання! Скеруймо його насамперед по лінії весняної засівкампанії!

Висвітлюємо хід змагання, обмінюймося досвідом із товаришами музиками, втягаймо всю пролетарську та незаможницьку громадськість! Сторінки журналу „Музика—Масам" одкриті для ваших дописів та звітів.

Витяг з угоди про соцзмагання

між Кремінчуцькою й Полтавською окркапелями

Соціялістичне змагання—велетенський будівничий процес в системі методів та форм, що за ними пролетаріят будує соціялістичне господарство. Музична ділянка фронту соцзмагання набирає надзвичайної ваги не лише завдяки збільшенню, поліпшенню якости та кращій організації музичної роботи, а головне тому, що соцзмагання сприятиме просякненню цієї галузі мистецтва соціялістичною ідейністю.

Соцзмагання піднесе пісню та музику, як частину загального пролетарського культурного процесу, на певну ідеологічну височінь і скерує розвиток її на соціялістичні рейки. Змагання направить розвиток музики на створення нової трудової, виробітничої пісні, яка задовольнить потреби й смак робітничих мас, а також спричиниться до поширення української пролетарської пісні та музики у роб.-сел. масах.

Отже, виходячи з цього Кремінчуцька та Полтавська капелі складають цю соціялістичну умову і зобов'язуються протягом часу з 1-І 1930 р. до 1-Х 1931 р. виконати такі завдання:

1. В галузі основної роботи—студіювання та популяризації пісні—капелі зобов'язуються прагнути до найширшого та найглибшого обслуговання пролетарських роб.-сел. мас:

а) з цією метою капелі зобов'язуються дати протягом терміну умови: Полтавська капеля 85, а Кремінчуцька капеля 60 концертів—плянових, по роб. клюбах, підприємствах, червоних кутках, для червоної армії, на з'їздах та конференціях, урочистих засіданнях, по сельбудах та хатах-читальнях, по ВУЗ'ах, школах, а при мандрівках—у першу чергу в районах, де переводиться колективізація і т. інш.

б) програми концертів і постійний репертуар капель мусить бути побудований так, щоб в них яскраво відбивалося завдання політизації культосвітньої роботи та момент напруженої велетенської боротьби за перебудову радянської країни.

в) капелі зобов'язуються систематично вводити у програм та зазнайомлювати роб.-сел. маси з усіма найцінішими новинками нової радянської хорової літератури, мати у постійному репертуарі речі для антирелігійної пропаганди, для обслуговування всіх радянських революційних дат та не послаблювати уваги до народньої пісні й надбань дореволюційної укр. музики. Поруч цього зазнайомлювати роб.-сел. маси із кращими зразками клясичної світової музики та музикою інших народів СРСР.

г) поруч власних концертів, з метою глибшого студіювання окремих галузів музично-хорового мистецтва, капелі зобов'язуються розпочати переведення в життя методів улаштування спеціяльних вечорів «слухання музики» як самостійних, так і вкупі з іншими музичними організаціями, на які вечори мають бути втягнені якнайширші кола робітництва та організований навколо цих вечорів актив.

д) крім основної роботи в межах своїх округ, обидві капелі, з метою популяризації пісні та досягнень у цій галузі, зобов'язуються організувати виїзди до інших округ, де дати не менше як по 8 концертів (в залежності від матеріяльних умов).

2. Зважаючи на те, що обидві капелі в своїй основній масі складаються з співаків, що працюють на виробництві, або по установах і роботі в капелях віддають свій вільний час, особовому складу організацій має бути приділена певна ува-

а) Обидві капелі зобов'язуються до кінця чинности цієї умови максимально оробочити склад капель, при чому склад капель має складатися лише з робітників та службовців членів профспілок та їх утриманців.

б) З метою підвищення кваліфікації співаків, а з цим і художньої якости організації, при капелях повинно бути налагоджено постійне групове та індивідуальне навчання співаків нотній грамоті та співу.

3. Капелі, як округові організації, дбають не лише про зазнайомлення роб.-сел. мас з досягненнями пісні, але й популяризують, поширюють її в масах та організують їх навколо неї.

а) Капелі зобов'язуються протягом терміну умови ув'язатися зі всіма хорзакладами міста та села, клюбними, сельбудівськими та міцнішими шкільними та червоноармійськими. Ці хоргуртки мають інструктуватися щодо їх роботи, репертуару і т. інш.

б) Капелі зобов'язуються, в міру фінансових можливостей, якнайкраще налагодити постачання бідніших хорзакладів нотним матеріялом.

в) Капелі зобов'язуються виявити всебічну ініціятиву щодо організації «дня музикиЇ у 1930—1931 р.р.

4. З метою підсумування наслідків та художніх досягнень обох організацій капелі влаштовують 1—2 з'їзди для організації спільного виступу-концерту поза межами перебування капель.

Термін та місце цих з'їздів заздалегідь погоджується між обома організаціями.

5. З метою зосередження більшої уваги навколо хорового мистецтва та для обміну досвідом і досягненнями між окр. хоровими організаціями, обидві капелі порушують питання перед відповідними центральними органами та всебічно сприяють справі скликання олімпіяди округових хорових капель і Всеукраїнського з'їзду, представників окркапель та хорів с/б. і роб. клюбів для обміну досягненнями в галузі хормистецтва й накреслення певних шляхів дальшої роботи.

6. Капелі зобов'язуються провадити роботу по збиранню етнографічних записів (народніх пісень).

7. а) Протягом чинности умови капелі зобов'язуються підвищити продукційність праці й товариську дисципліну на таку височінь, що цілком би забезпечила виконаня всіх завдань, покладених на капелі, та зробила б їх дійсним і безперечним вразком для всіх хорзакладів округи.

б) Поруч цього обидві організації прагнуть до найкращого морального та матеріяльного задоволення своїх членів, шляхом зміцнення стану організації та взаємодопомоги.

в) Держкапелі зобов'язуються підвищити передплату серед членів капели на періодичну муз. літературу, довівши таку до 20%.

З доручення загальних зборів Кремінчуцької окр. роб.-сел. капелі з 25-XI 1929 р.

Директор держкапелі І. Коротя

Член Ради—представник колективу

Телебех

З доручення загальних зборів від 2-XII 1929 р. колективу Полтавської окр. хор. капелі.

Диригент Ф. Попадіч

Адміністратор О. Яременко

Від редакції. В № 9-му «Муз.-Мас.», в статті тов. В. Васютинського подано орієнтовний плян угоди соцзмагання музичних організацій, якого й радимо додержуватися всім капелам та гурткам. Проти цього пляну в угоді Кремінчуцької й Полтавської капель бракує дуже важливих пунктів: а) про боротьбу з «давидовщиною», циганщиною, малоросійщиною, націоналізмом й інш. ворожими пролетарській ідеології проявами в музиці та музичній роботі, б) про організацію диспутів, як засобів боротьби з вищезазначеними явищами в музиці, в) про організацію прилюдних лекцій-концертів з історії музики в соціологічному освітленні, концертів-диспутів про шляхи пролетарської музики та вечорів критики творчости сучасних композиторів, г) про заснування музичних стінгазет капель, д) про поповнення бібліотек капель книжками з історії та теорії музики, музичними журналами та нотами, е) про встановлення зв'язку з музично-творчими організаціями (ВУТОРМ, АРКУ, АПМУ) та вступ до Робітничого Музичного Товариства «Музика Мас.», що оце заклалося в Харкові.

Відповідь харьківських металістів на виклик до соцзмагання металістів-миколаївців.

Шановні товариші!

В момент перебудування народнього господарства, в момент підсилення темпу соціялістичного будівництва культосвітня робота не може йти тим самим темпом і мусить розгорнутись, охоплюючи дедалі більші маси пролетаріяту та підвищуючись якісно. Клюбний актив—музичні й співочі гуртки звичайно не можуть не йти в ногу з усім пролетаріятом в музичній своїй роботі як і в виробництві до найскоршого здійснення соціялізму й культурної революції. Змагання між окремими загонами пролетаріяту *дає нові імпульси щодо здійснення цих великих плянів. Ми радо відповідаємо на ваш заклик до соцзмагання з вашою оркестрою повною й безперечною згодою. У зв'язку зі специфічними умовами роботи клюбного самодіяльного гуртка ми, на жаль, не зможемо взяти на себе виконати всі ваші пропозиції і по деяких пунктах змагання не може бути переведено. Поруч з тим, ми дозволимо собі пропонувати вам зробити акцент на деяких пунктах, що про них тільки злегка згадано у ваших умовах. А саме:

В частині організаційній: ми мислимо об'єднання робітничого активу навколо нашої оркестри, як осередку Всеукр. Роб. Муз. Т-ва «Музика-Мас.», що оце народжується на Україні. Організація в Жовтневі свята муз. олімпіяди не стоїть у пляні нашої роботи і входить у компетенцію Окрпрофради та нового т-ва, хоч ми з готовністю вкладаємо свою частку участи в олімпіяді, як що її буде організовано. Всі інші пункти ми приймаємо без змін. З свого боку ми беремо на себе обов'язок збільшити роботу щодо втягнення в гурток найбільшої кількости членів клюбу і утворити групи вивчення теорії музики.

Ми пропонуємо вам висунути на одно з перших місць питання українізації гуртка, особливо у відношенні масової муз. роботи. Збільшення кількости творів української музики до 50% в репертуарі гуртка ми гадаємо буде далеко не надмірне.

Крім того, ми беремо на себе обов'язок всіляко допомагати регулярному випускові клюбної стінгазети і будемо вести спеціяльну музичну сторінку, висвітлюючи музжиття клюбу.

На жаль говорити про відрядження нашого представника до Миколаїва для живого зв'язку з вашим гуртком зараз ми не можемо з суто об'єктивних обставин. Нам доведеться обмінюватись досягненнями й тримати звязок з вами листовно.

Хай же живе соцзмагання!

Хай живе Жовтень!

Бюро гуртка *(підписи).*

Керівник *Л. Гайдамака.*

---

*) Див. «М.-М.» № 10—11 1929 р.

До трак-то-ра від плу-га! До

гур-ту, до гур-ту від о-пру-га! До гур-

cresc.

cresc.

ту, до гур-ту від о-пру-га! До *ff* гур-

ff

ту!

№ 8: До трактора—від плуга!
До гурту—від опруга!

АГРОМІНІМУМ

(У ГАСЛАХ—ПРИСЛІВ'ЯХ)

Муз. В. Костенко

1

Allegretto

f Сій сі-валкою-ма-ти-меш урожай з прибавкою Сій сі-валкою!

Allegretto

f

Allegro

f У квіт-ні пар під-ні-май—і

2

Allegro

f

А слі-з-ниш-ся

бу-деш ма-ти у-ро-жай, а слі-з-ниш-ся зла-ром—

№ 1: Сій сівалкою—матимеш урожай з прибавкою.

Всі №№-ри можна виконувати мішаним хором, квартетом, а також і однорідними голосами (жіночими й чоловічими).

Зги - не пра - ца да - ром у

квіт - ні пар під-ні-май, під-ні - май!

3

Allegro

Гній та по-піл збе-рі - гай, ни-ми зем - лю у - доб - рай;

збе-рі-гай

у-доб-рай

Allegro

гній на по - лі — у-ро-жай в сто-до - лі.

№ 2: У квітні пар піднімай і будеш мати урожай

До трак - то - ра, до трак-то-ра від плу - га,

До гур - ту, до гур - ту від о- пру - га!

До трак - то - ра, до трак-то-ра від плу - га!

№ 7: Про агроосвіту дбай, землю добре обробляй, чисте зерно засівай, — усміхнеться урожай

усміх - неть - ся у - ро - жай. Про аг-ро - сві-ту дбай, зем-лю добре об-робляй,

Соло бар.

чи - сте зер - но за - сі - вай — у - сміх - неть - ся у - ро - жай.

8

Allegro molto

Allegro molto

№ 6: Знищуй кузьку, ховрахів — не матимеш ворогів

Гній та по-піл збе-рі-гай, ни-ми зем - лю у - доб - ряй:

збе-рі-гай

у-добряй

Гній на по - лі — у - ро-жай в сто - до - лі.

cresc.

4

Andante (Альт або баритон)

Тра - ви доб-рі за - сі - ва - ти — про ху - до - бу пиль-ну-ва

Andante

дба - ти

Тра - ви доб-рі за - сі - ва - ти — про ху-

№ 3: Гній та попіл зберігай, ними землю удобряй. Гній на полі—урожай в стодолі.

до бу-йнну-ву дба ти Тра-ви доб-рі

за-сі - вай-те, про ху - добу йниву дбай-те!

5

Andante

mf Не бо - ри - ся з бур'я - на-ми лиш сво - є - ю ха-тою, а бо-

Andante

mf

рись у - сім се - лом, ці - ло - ю гро - ма-до-ю.

№ 4: Трави добрі засівати — про худобу й ниву дбати.

6

Allegro moderato

f Зни - щуй кузь-ку, хов-ра - хів — не ма - ти-меш во - ро - гів.

Зни-щуй Зни - щуй зни-

Allegro moderato

f

щуй кузь-ку хов-ра - хів

Зни-щуй Зни-щуй не ма - ти-меш во-ро гів.

Зни-щуй Зни-щуй

Зни - щуй кузьку, хов-ра - хів — не ма - ти-меш во - ро - гів.

7

Andante

mf Про аг-ро-сві - ту дбай, зем-лю добре об-ро-бляй, чи-сте зер-но за - сі - вай

Соло бар. або альт

Andante

mf

№ 5: Не борися з бур'янами лиш своєю хатою, а борись усім селом, цілою громадою.

ВКАЗІВКИ ПОРАДИ ДОВІДКИ

Неаполітанська оркестра

В попередніх числах журналу «М. М.» ми описали інструменти, що становлять дві основні групи неаполітанської оркестри: мандоліни й гітари. Крім цих інструментів, в оркестрі вживають цілу низку інструментів ритмових (ударні) і тональних (гобой, флейта, концертіно й інш.).

Введення їх до складу оркестри є безперечно бажане, але не є обов'язковим і залежить од збільшення розмірів гуртка й розмаху роботи в ньому. Що більше гурток, що багатша організація, то краще можна укомплектувати оркестру і то красивіше вона звучатиме.

Але ж неаполітанська оркестра якраз тим і відріжняється вигідно від інших типів народних оркестр, що навіть у мінімальному складі (3—4 чол.) дає можливість правильно розподілити партії й досягти доброго звучання. Наприклад, квартет з 2-х мандолін, мандоли й гітари вже є художня одиниця, яку давно визнали й яка досить поширена і у нас, в СРСР, і в Зах. Европі.

З ударних інструментів в неаполітанській оркестрі звичайно вживають бубна, трикутника та кастан'єти. Можна також з великим успіхом вживати й інструменти джаз-банду: флексотон та цуґ-флейту. Вміле використання останніх дуже влучно підкреслює відповідні моменти музичного твору.

В останніх часах, можна здибати в оркестрі й концертина, і треба визнати, що від їхньої участи оркестр багато виграє в тембровому відношенні.

Концертино — це шестикутня гармоніка англійського походження, що відрізняється від звичайної гармоніки м'якшим і приємнішим звуком та системою розташування клявішів. Цей інструмент, поруч з досить великим діяпазоном, може давати й аккорди з 8 нот в якому завгодно розташуванні (чим він вигідно відрізняється від гармоніки), не кажучи вже про чудовий тембр його звуку, що нагадує клярнет (англійське концертино), а нижчі — фаґот.

Навіть один інструмент доданий до складу оркестри набагато прикрашає його, введення ж квартету концертін (дві прими, тенор і бас) дає можливість вживати їх, як оркестрову темброву групу й досягти чудових ефектів.

Цим ми закінчуємо опис інструментів, що можуть входити до складу неаполітанської оркестри. Опису інших інструментів, якот — гобой, флейта й інш. не подаємо, бо відомості про них можна дістати з статтів В. Рибальченка (див. статті — «Сучасна симф. оркестра»).

Неаполітанська оркестра має досить широкі технічні можливості і її слід гаряче радити для заведення по клубах, сельбудах та школах. Вона набула б ще більшого поширення, якби не брак літератури для неї.

Оскільки нам відомо, жодне видавництво в СРСР не працює над виданням літератури для цих інструментів. І ГИЗ РСФСР і ДВУ УСРР за наявности досить значних видавничих плянів на видання літератури для народніх оркестр, не подумало й досі приділити будьякий відсоток видань для оркестри та ансамблів з мандолін та гітар. В той же час усім відомо, яке величезне поширення мають ці інструменти серед трудящої людности. І шахтар, і селянин, і індустріяльний робітник, беруться до цих інструментів, щоб за їх допомогою задовольнити свій потяг до музики.

І тільки діяльність Культвідділу Ленінградської Обл. Профради є винятком: при організації музолімпіяд він правильно взяв на увагу можливість організувати розпорошені гуртки мандоліністів і дати їм скерування й зарядку утворенням об'єднаного виступу таких гуртків. Репертуар, що його рік-у-рік випускається, як обов'язковий для ви-

конання на олімпіаді, прекрасно оркестровано і його ми радимо для роботи з гуртками й у нас в СРСР. Діставати його можна через крамницю ДВУ у Харкові (вул. Лібкнехта, 7), або безпосередньо з к/в. Ленінградської Облпрофради.

Маємо виданими останнім часом три випуски, що складаються з таких творів:

I. 1) «Марш из балета «Конек-Горбунок»—муз. Пуни, 2) «Красная молодежь» —Васильова-Буглая, 3) «Марш мандолинистов»—Меццокапо, 4) «Неаполитанская серенада» из оп. «Рафаэль»—Аренського;

II. 1) «Интернационал», 2) «Вальс-Интермеццо»—Франке, 3) «Танец цыганки» —Сен-Санса;

III. 1) «Полька»—Рахманинова, 2) «Трепак» из бал. «Щелкунчик»—Чайковского, 3) «Неаполитанский танец» из бал. «Лебединое Озеро»—Чайковского, 4) «Серенада» из бал. «Арлекинада»—Дриго, 5) «Испанский танец»—Грациани-Вольтер, 6) «Флорентийский марш»—Фучик.

Л. Гайдамака

Оркестра з українських народніх інструментів

ЦИМБАЛИ

Цимбали являють собою старовинний селянський інструмент, що способом видобування звуку належить до ударних. Знано два типи цимбал: старовинніший, що складається з дерев'яних палочок різного дерева й різної довжини і пізніший інструмент з дуже характерним устроєм струн і звуком, який ніде не повторюється, що нагадує звук роялю і легко сполучається із звуком бандури. Порівняно недавно цей тип був досить поширений і вживався головним чином як акомпаніментний інструмент у народніх ансамблях (троїста музика). Нині цей надзвичайно цікавий інструмент у народі трапляється досить рідко. На Лівобережжі його можна зустріти на Полтавщині й де-не-де на Київщині. На Правобережжі, й особливо в Галичині, цимбали трапляються частіш і там їх використовують як супровідний інструмент в ансамблях із скрипкою й бубном—як інструмент, що дає дуже чітку ритмику підчас виконання головним чином тонкових мельодій.

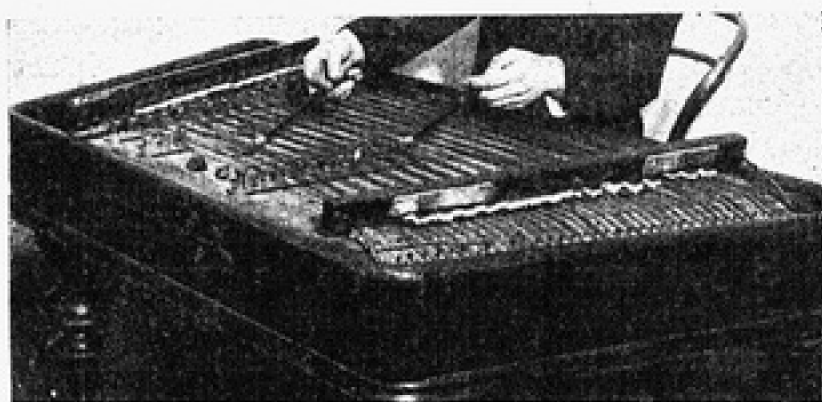
Справді ж цимбали є інструмент досить гнучкий і використовування його тільки для акомпаніменту надто звужує його можливості.

Цимбали мають немалу перевагу над іншими інструментами тим, що тут немає залеглости від техніки пальців, бо на цимбалах грають двома паличками й підчас гри беруть участь не пальці, а вся рука.

Звук цимбал вражає своєю внутрішньою напруженістю й у цьому відношенні переважає звук кобзи.

Зовнішній вигляд інструменту досить простий: на резонаторній скринці (корпус інструменту), що має форму рівнобокої трапеції натягнено струни, які йдуть перехрещуючись між собою. Частина струн, з тих, що йдуть підвищуючись з правого боку до лівого, мають на віддаленні $^3/_5$ струни від правого боку підставку, яка поділяє струну так, що ліва частина її дає звук, на квінту вищий від правої. Отже, одна струна дає два звуки.

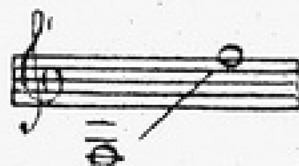
Для вживання в оркестрі можна користуватися всякими цимбалами, які тільки



знайдуться. Треба тільки настроїти їх хроматично. Можна користуватися й так званими венгерськими або концертними цимбалами, коли вони є, але вони мають велику хибу: вони надто важкі, незручні для переноски, й це перешкоджає рекомендувати їх до вжитку в кожному оркестрі.

Цимбали спеціяльно сконструйовані для оркестри з українських народніх інструментів відрізняються від звичайних селянських цимбал тільки більшим числом струн та хроматичним строєм.

Вони мають два типи: прими й баси. Перший з них має діяпазон у дві октави—від



а другий настроюється в октаву нижче — від

Число струн — 18.

Для того, щоб давати можливість струнам звучати скільки цього потребує виконання тієї чи іншої мельодії, на цимбалах є спільні демфери-педалі (які закривають і відкривають усі струни), що їх надавлюється й одпускається ногою. Такі демфери хоч і мають хиби супроти демферів роялю, але даючи змогу заглушити кожної хвилини звук, чимало допомагають чистоті виконання.

Число інструментів потрібне для оркестру—2 (прима й бас), хоч можна використовувати й одні цимбали типу прими.

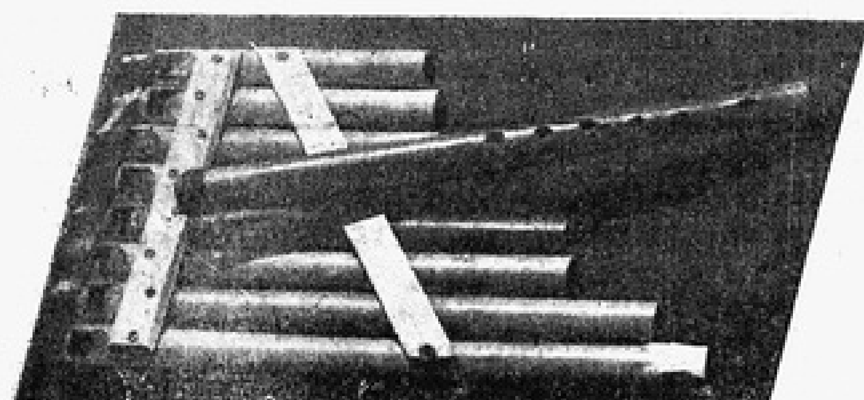
Для оркестру, що має понад 12 кобз-бандур — треба вважати за нормальне заведення 4-х цимбал: 2 прими й 2 баси.

Маючи тільки два молоточки-ударники цимбали не можуть давати одночасно більше як два звуки й грати акордами на них не можна, зато на них чудово звучать арпеджовані акорди, гармонійні фігурації у досить швидких темпах, тремольом на одній та двох нотах тощо.

Підсумовуючи все сказане, можна сказати, що цимбали є інструмент дуже цінний для оркестри й заведенням його не треба нехтувати, бо його можливості додадуть багато цінного до оркестрової звучности й дозволять збагатити оркестр так з боку тембрового, як і технічних пасажів.

ДУХОВІ ІНСТРУМЕНТИ

Група духових складається з сопілок, свірелей і трембіт. Всі вони постали за доби родового побуту і вже багато сотень літ є інструментами чисто селянськими, причому—селянства біднішого.

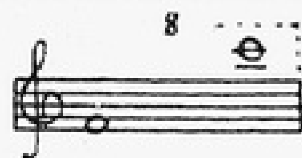


Свіріль та сопілка

СОПІЛКА

Сопілка—найпоширеніший інструмент на Україні. На селі нема мабуть жодної людини, що не держала її в руках. І хоч цей інструмент давно вже став синонімом примітивізму, треба визнати, що сопілка є надзвичайним винаходом, бо таїть у собі широченні можливості, щодо розповсюдження серед мас і відповідности саме вимогам масового інструмента. Ми знаємо, що інструменти масового вжитку повинні задовольняти трьом вимогам: 1) вони мусять бути не важкі для опанування ними, 2) мати достатні музичні можливості й 3) бути дешевими. І от, коли дослідити ці умови масовости інструменту щодо сопілки, то прийдемо до висновку, що мабуть ні один інструмент у світі не відповідає цим умовам так досконало, як цей інструмент українських чабанів. Справді, виготовити його можна так просто, що кожний може зробити його з прутика бузини, проткнувши осереддя дротом і дротом же пропаливши шість дірочок. Зробити пищика так само дуже легко. Що ж до опанування грою на сопілці—це один з найлегших інструментів,—навчитися грати на ньому можна протягом кількох днів. Працювати доведеться головним чином над розвитком пальцевої техніки, бо звук через виключно дотепну конструкцію пищика виходить незалежно від умілости грача.

Стосовно музичних можливостей доводиться констатувати, що сопілка залишає позаду багато із народніх інструментів. Хроматична гама в дві з половиною октави при шости дірочках, цебто з умовою, що працюють шість найсильніших і розвиненіших пальців по три на кожній руці—це можливості не малі, а коли взяти на увагу виключно красивий тембр звуку, то й досить великі.



Силою звуку сопілка—один з найсильніших інструментів поміж українських народніх інструментів. Звук її порівняно слабкий на перших двох-трьох низьких нотах стає яскравим, повним і певним щодо інтонації у середньому регістрі, нагадуючи звук флейти.

Крім того на сопілці можна мати досить характерний звуковий ефект, якого не може дати флейта, але якого часто вживають на-

родні музики—турчання, що дало привід для виникнення назви інструменту.

В оркестрі, хоч би який він був великий, для ведіння одної партії цілком досить одного інструмента, бо через характерний тембр і силу звуку сопілку чути ясно. Звичайно у верхньому рагістрі одної партії буває замало і їх пишуть дві або навіть три, тому для вжитку в оркестрі треба мати два музики (або з однаковими сопілками або з різними: одна в тоні «фа», а друга на кварту нижче—в «до».



Трембіта, зроблена з бляхи

СВІРІЛЬ

Другий інструмент духової групи—свіріль, що зустрічається головним чином на Західній Україні. Це один з найстаріших інструментів. У стародавній Греції він був відомий під назвою «Флейта Пана», від того часу зовсім не змінився.

Це низка цівок без дірочок, з'єднаних за допомогою планки в один інструмент. Кожна цівка звучить самостійно і дає декілька звуків, а саме: 1) основний звук (найнижчий), 2) його октаву, 3) квінту від октави і 4) другу октаву. Практичне значіння мають перші три звуки.

Число цівок буває досить різне: від 4-5 до 15 і навіть більше. Цілком досить мати їх вісім, настроєних у діятонічній гамі. Досить тому, що вісім цівок дають звукоряд в 2½ октави.

До цього звукоряду ввіходять усі ноти з їхніми хроматичними змінами.

Інструмента ліпше тримати так: його затискують з двох боків великими пальцями лівої і правої рук, а решта вісім пальців підставляють до кінців рурок так, щоб усякого моменту, подвинувши палець, можна було затулити частину нижньої відтулини рурки й тим понизити звук на півтона.

Свіріль дає такий саме щодо тембру звук, як і сопілка, і в цьому майже нічим не відріжняється від неї, поступаючися перед нею у кількості пасажів. Звуком свіріль сильніша від сопілки, особливо у верхній октаві.

ТРЕМБІТА

Трембіта—один з цікавіших інструментів Західньої України—нагадує «священні

роги» стародавніх слов'ян своїм значінням в обрядах галицьких селян. В той же час вона править їм і для зв'язку з хуторами серед важко-перехідних гір, для передавання повідомлень з побутовими явищами (смерть), тривоги, заклику на допомогу тощо. Поруч з тим вона не втратила свого значіння й чабанської дудки.

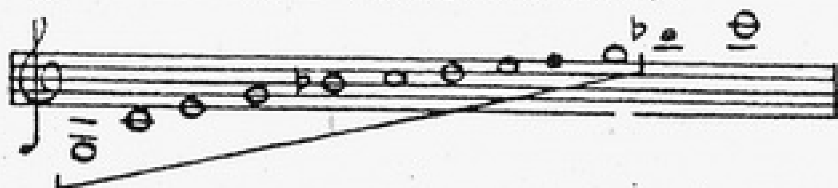
Трембіта це довга до 3-х, іноді 4-5 метрів сурма, в якої один кінець має 2,5—3 см. в промірі, а другий (розтруб)—6 см. Вузька частина трембіти на протязі коло 2,5 метр. майже одної товщини, зате нижня частина—голосниця (50 см. довж.) повільно розширюється.

Трембіту виробляють з ялини чи іншого м'якого дерева в такий спосіб: вперед обробляється її по верху, а потім перетинають оброблену палку вдовж на рівні половини й вибравши різцем серцевину, склеюють назад обидві половини (як колодочки в олівцях).

До так зробленої цівки доробляють особий пищик (мундштук), який втикають у тонкий кінець цівки.

Трембіту можна робити й з бляхи; тільки для того, щоб вона мала такий же м'який звук, як і дерев'яна, її треба робити не з ціліндрочним каналом, а з конусним (тобто трембіта починаючи від пищика ступнево розширюється).

Трембіта дає звичайний звукоряд із натуральних звуків (природні тони).



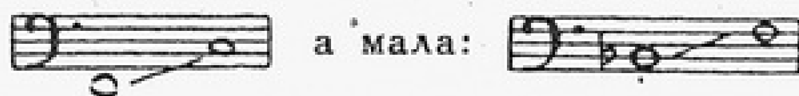
Краще всього звучать ноти від соль низького до соль високого (помічені дужкою).

Трембіти слід вводити до складу оркестри, тоді коли кількість інструментів більша за 18—20. В оркестрі з українських народніх інструментів вони виконують таку саме ролю, яку раніше в симфоничному оркестрі виконували натуральні валторни.

Трембіти можна вживати в оркестрі по декілька штук різних строїв для виконання гармонії (витримані ноти), як і для своєрідних мельодій (всілякі фанфарні мотиви-сигнали).

УДАРНІ

З усіх ударних інструментів перше місце посідають *літаври*, що являють собою перехід від інструментів тонових до шумових. Це—мідний казан, з затягненою шкірою, відтулиною. Шкіру можна натягати спеціяльними ґвинтами й тим настроювати літаври в різних тонах. Для вживання в оркестрі з укр. народн. інструментів вони дуже бажані, бо дають широкі динамічні ефекти, від ледве чутного піянісімо до гучного форте. Однак, вводити їх до складу малої оркестри (до 20 чол.) не радимо, у великому ж оркестрі вони дадуть багато. Цілком досить мати пару літавр. Велика літавра має діяпазон настроювання:



До ударних у вузькому розумінні цього слова належать інструменти, що не дають певних звуків. Їхня властивість—різні шуми. В нашому оркестрі вживається: *бубон, трикутник, тарілки або тамтам,* іноді *барабан* і *кастаньєти*.

Бубон і трикутник частіше вживається у дрібних ритмічних фігурах. Вони більш підходять до високих тонів, тоді як барабан—до нижчих.

Моменти вступу ударних найчастіш збігаються з сильними місцями музики, вони ніби підкреслюють те чи інше місце.

Ніколи не треба зловживати зайвою участю ударних, бо подібне «розмальовування» швидко набридає й залишає антихудожнє враження. Взагалі, ударними слід користуватися дуже обережно.

Цим ми закінчуємо огляд усіх інструментів, що ввіходять до складу нашої оркестри і наступного року переходимо до викладання методичних порад так з інструментовки для цього типу оркестри, як і низки організаційних моментів, що їх треба знати й додержуватись, щоб робота гуртка з укр. народн. інструментів ішла гладко й давала гарні наслідки.

Л Гайдамака

„Ви митці,—погані індивідуалісти, ідіть у маси, на фабрики та заводи й там ви знайдете імпульс для творчости, ви знайдете те, що зараз потрібно пролетаріятові".

ЛЕНІН.

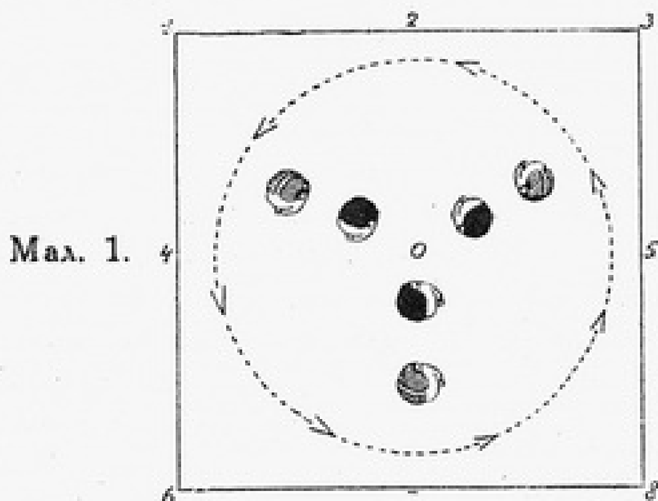
Як танцювати танок „Роман“*)

(Пояснення фіґур танку).

Танок «Роман» водить молодь у с. Криве, Сквирського р-ну на Київщині. Ніхто в селі не знає, хто його заніс у село і ніхто не пам'ятає відколи він у селі водиться. Відомості про «Романа», як і самий танок записав я сам 1911 р. у с. Криве.

З малюнків що у «М.-М.» видно ясно, як стоять пари, але для ще докладнішого ознайомлення з танковими фіґурами буду подавати всі картини танкові в інший спосіб, а саме: пропоную уявити собі (а підчас навчання танка з ґрупою просто нарисувати на долівці) місце танкове у формі квадрата з означенням місць числами, як на поданих малюнках. Означені на мал. 1-му числами 1, 2, 3, 4, О, 5, 6, 7 і 8—це ті місця, з яких пари разом або, нарізно вступають у танок. Місце танкове для одної ґрупи «Романа» не може бути в ширину понад два метри.

Мал. 1.



Отже кружальця в квадраті на місці «О» показують, де і як стоять танцюючі пари підчас першої фіґури «Романа», а стрілка показує напрям ходи підчас першої частини музики. Чисті кружальця це дівчата, а чорні це парубки (мал. 1).

Танок починається тоді, коли усі три пари стануть на означене місце кругом О.

Під мелодійні згуки першої частини «Анданте», починаючи з лівої ноги, ходять усі пари кругом місця «О» так, наче круг дерева, парубок меншими, а дівчина трошки більшими кроками, обоє звичайною легкою ходою.

На 24-му такті пари розходяться і стають так: перша пара стає на місці 4, друга на місці О а третя на місці 5. (мал. 2).

На «Престо» пари нахиляються легко вперед починають «проскоки» дрібнобігцем попід ворота, цеб-то попід піднесені з'єднані руки.

Проскоки починаються з лівої ноги і виконуються у такім порядку:

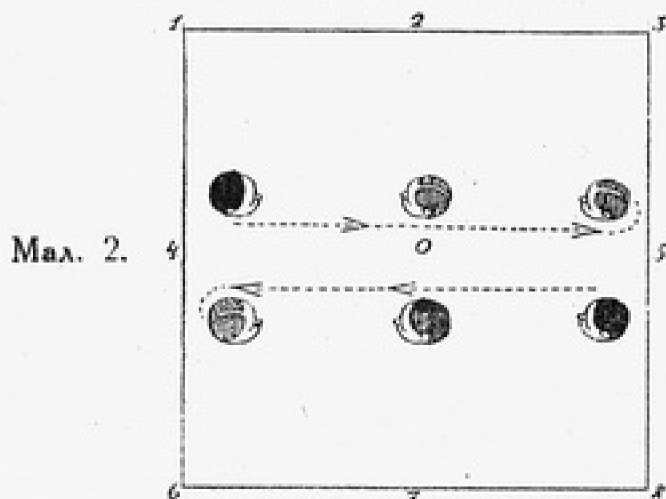
2 пара	проскакує	в ворота	1-ої	пари	на	1-му	такті
1 „	„	„ „	3-ої	„	„	3-му	„
3 „	„	„ „	2-ої	„	„	5-му	„
2 „	„	„ „	1-ої	„	„	7-му	„
1 „	„	„ „	3-ої	„	„	9-му	„
3 „	„	„ „	2-ої	„	„	11-му	„
2 пара	проскакує	в ворота	1-ої	пари	на	13-му	такті
1 „	„	„ „	3-ої	„	„	15-му	„
3 „	„	„ „	2-ої	„	„	17-му	„
2 „	„	„ „	1-ої	„	„	19-му	„
1 „	„	„ „	3-ої	„	„	21-му	„
3 „	„	„ „	2-ої	„	„	23-му	„
2 „	„	„ „	1-ої	„	„	25-му	„
1 „	„	„ „	3-ої	„	„	27-му	„
3 „	„	„ „	2-ої	„	„	29-му	„

і друга уже не проскакує, а на 31, 32 такті уповільнює темп танку (а з нею також і перша та третя пара) і з'єднуються знов на місці О, до виконання в «Анданте» першої фіґури танкової.

Отже схема проскоків мусить бути така:

2 1 3 2 —8 тактів
1 3 2 1 —8 тактів
3 2 1 3 —8 тактів
і 2 1 3 й закінчення 8 тактів.

Мал. 2.



Завертання пар вліво виконується після проскоків на місцях 4-му і 5-му, а лінія від 4 до 5—це місце для танкового дрібного бігання.

— Дівчина стоїть завжди праворуч парубка і коли подасть йому ліву руку перед виконанням другої фіґури, то не однімає її аж до кінця проскоків. От тому завжди числа проскоку на місцях 4 й 5, парубок завертає дівчиною великим кружком наліво, щоби приготовитися до нового проскоку на протилежному місці.

У «Романі» немає ніяких особливих козачкових «па», а тільки звичайна хода (перша фіґура) і дрібна бігання з проскоками та завертанням (друга фіґура).

«Роман» може бути масовим тоді, коли до його стане на танковому місці (на току, на подвір'ї, перед хатою, на майдані чи на великій сцені) дві, чотири або й більше ґруп. Тоді, повторюючи танок удруге, можуть ґрупи, починаючи з 9-го такту мінятися місцями, себто 1-а ґрупа з 2-ою, 3-я з 4-ою і т. д. і з 17-го такту продовжувати танок на нових місцях.

Переходи на нові місця ведуть *перші пари*.

Повторюючи танок втретє можна перейти з 9-го такту знов на свої місця.

В. Верховинець

*) Опис танку поданий у № 7—8 «М.-М.» за 1929 р.

ТРИБУНА tr~~~ музкора

Роботу капель—на нові рейки

(На обговорення)

В сучасний період соціялістичного будівництва, коли питання реконструкції народнього господарства й культурної революції поставлено на порядок дня, справа напрямку й якости роботи мистецьких закладів набирає особливої актуальности. Особливо це торкається хорових організацій, що оперують не самими звуками, а й словом (насамперед, округових капель). Хор найбільш доступний і зрозумілий. Він є улюбленою мистецькою формою і робітника, і селянина, бо його і послухаєш, в ньому й поспіваєш. Крім того хор не вимагає особливих приладь, його легче організувати навіть по далеких закутках і тим просувати музику в саму гущу робітниче-селянських мас.

Але чи все гаразд на хоровому фронті? Ні. Наше хорове мистецтво і формою, і змістом не зовсім відповідає нашому часу. Вочо закостеніло в хоровій традиції—статичности співу. Стара форма співу, коли протягом 2—3 годин концерту хор непорушно стоїть і співає (що було зручно в церковному співі, коли треба було притишити, приспати слухача, відтягти його від болючих питань життя)—*не відповідає сучасному темпові життя*. І коли інші мистецькі форми зробили великий поступ вперед, порвали і розбили багато умовностей, пристосувавши зміст і форму своєї роботи до сучасности (театри, кіно), хори за 12-ть років нічого не зробили для зміни форми.

Що ж до змісту, то, коли в перші роки було помітно зміну в спрямованні співу—народилася нова революційна пісня, звільнилася пісня національна, то за останні 3—4 роки хори не зуміли переключитися на завдання реконструктивного періоду,—співом піднімать енергію, бадьорість і кликать до перемоги й перебудови нашого життя.

Отже, хорова справа переживає кризу. Потрібна зміна, вишукання нових форм мистецтва хорового співу, в які можна було б влити новий зміст.

Цьому на перешкоді часто стає склад хорів та капель, що в більшості засвоїв традиції церковного співу і вороже настроєний до всякої перебудови. Таким чином, приходимо до висновку — потрібно виховувати новий хоровий актив, який треба набрати з того музичного активу, що його дає робітництво, комсомол та соціялістичний сектор села.

Крім інших причин—великою перешкодою для розвитку хорового мистецтва є відсутність організаторів — керівників хоргуртків. Досвід роботи гуртків, що зараз працюють, говорить за те, що там, де є сучасний керівник, а не старий дяк, робота розвивається і завжди відгукується на завдання сучасности. Де ж взяти керівників? На жаль, наші музвузи ще й до цього часу не дають таких. Гадаємо, що їх можуть дати зараз хорові капелі, як виробництва. Отже й пляни роботи капель треба перебудувати так, щоб вони не тільки концертували, а ще й виховували керівників гуртків. На цей шлях (готування керівників) давно вже стала Ленінградська капеля, а цього року так плянує свою роботу і Московська капеля. Аби краще зробити свою роботу Моск. капелю прикріпили до Центр. Сел. Будинку ім. Полєнова. Українські капелі повинні піти за цим прикладом.

Капеля—це ляборaторія, де музичний актив повинен набувати досвіду й знань теоретичних та вивчати новий репертуар, щоб потім піти на виробництва й комуни, радгоспи, колгоспи. Капелі повинні вишукувати нові форми хорового співу, а для цього треба складати капелі роб.-селянського активу, який здібний до будування нового соціялістичного пролетарського мистецтва. Ми знаємо, що майже на кожній фабриці, в кожному селі є свої музики-аматори (в

РСФРР їх звуть—затєйнікамі), що організовує й керує роботою самотужки. От цього співця й треба взяти до капелі й, теоретично та практично озброївши, через рік-півтора послати на самостійну роботу.

Виходячи з цих міркувань та користуючись досвідом роботи хорових капель Ленінграду та Москви, можна зробити такі висновки щодо організації і пляну роботи капелі та взагалі налагодження хорової справи.

1) Роботу капель будувати по двох вертикалях: а) Демонстративно-концертова, б) виховна підготовча.

2) Роботу капель перенести (крім клюбів міських) і на райони та села.

3) Зв'язати капелі з округовими сельбудами, які мають безпосередню роботу серед селянства.

4) Організувати при капелях студії для підготовки керівників районових хорових гуртків (з кожного району взяти хоч по одному здібному хлопцеві; сельбуд дає їм інтернат, утримання—капеля та політосвіта.

5) Не знижуючи художньої якости капель, зробити спроби в бік зміни форми в напрямку: а) театралізації співу (мімізація, світові ефекти, рух і т. інш.), б) синтетичний спектакль-концерт (сполучення співу з іншими мистецькими формами—худ. читанням, музикою й інш.).

6) Ув'язати роботу капель з музично-громадськими організаціями.

7) Почати спроби виділяти з капель невеличкі вокальні ансамблі з кращих співаків для обслуговування їхніми подорожами колгоспів, комун та радгоспів.

8) Ув'язати роботу капель із загальним пляном переведення різних політичних та економічних кампаній, в художній формі висвітлюючи в ній досягнення соцбудівництва й загострюючи увагу трудящих навколо його завдань та боротьби з глитаєм, непманом, піяцтвом, хуліганством, релігійними забобонами і т. інш.

Ів. Михайленко

БІЛЬШЕ УВАГИ СОЦІЯЛІСТИЧНОМУ СЕКТОРОВІ СЕЛА!

Не беручи проблеми обслуговування музикою соціялістичного сектора села—комун, колгоспів артілів тощо, не повторюючи уже десятки раз повторюваного про відсутність на селі муз. керівніків для самодіяльних гуртків та про брак пісень і музики, що відбивали б у собі ідею соціялістичної перебудови села, підбадьорювали б безіменних творців нового життя в їхній праці,—ми зупинимося на двох окремих точках цієї проблеми.

Ми дуже хазяйновиті в одному, а в другому до краю недбайливі. Ми збираємо різні покидьки залізні, бляшані, паперові обрізки, ганчір'я збираємо, а поруч з цим по селах одної Київської округи в сельбудинках та хатах-читальнях стоїть понад 300 піянін непридатних до вжитку Частина їх зовсім попсована, а частина прогресивно псується і нікому до цього ніякого діла не має. Нас турбує доля цих дорогих інструментів, дуже потрібних нам у добу великої культурної революції. Нас турбує те, що ми бачили *в селі Літках, Броварського району: під сельбудом лежить рояль і свині з ярмаркового майдану чухаються об нього.* Хіба ми не здатні змінити долю 300-х піянін, зробити їх слухняною зброєю у вихованні бідняцько-середняцьких мас. Адже-ж є в Києві Музичне Комерційне Підприємство, що підлягає Відділу Місцевої Промисловости, є на Україні «Укрфіл», що можуть і повинні розв'язати справу з тим, як зібрати з сел попсовані дорогі інструменти, відремонтувати їх та повернути знову на села. Ми переконані, що знайдеться немало сел, які візьмуть у цій операції матеріяльну участь. Адже-ж багато є сел, що з своєї ініціятиви віддають чимало грошей для розвитку музичної справи. Наприклад: селяни с. Дивина, Брусилівського району, організували в себе музичне пайове т-во, зібрали паїв до 3.000 крб. і вже придбали собі нову духову оркестру. Це саме мають зробити і селяни Наливайківки, Макарівського району.

Це одне, тепер друге.

Проблемою налагодження музично-співочої роботи в соціялістичному секторові села повинні вже зацікавитися ті організації ,що це їхній обов'язок. Пора перейти від листовно-інструктажу, від балаканини до практичних заходів, що давали-б культурний ефект. Дуже дивує нас пасивна по-

зиція в цій справі Української Філармонії—«УКРФІЛ'у». Здається, комерційної мети ця організація не має, а проте, бідняцько-середняцької селянської маси вона не обслуговує,—щось не чути. Отже пора «Укрфілові» організувати кілька музично-співочих бригад та послати їх на села, в комуни, колгоспи, с.-г. артілі, радгоспи і не тільки для того, щоб дати музично-культурну розвагу, а ще й для того, щоб вони інструктували сільські музичні та співочі гуртки, та щоб розповсюджували сучасну музичну-співочу літературу.

При цих бригадах можна послати й настроювачів роялів, які б робили дрібний ремонт інструментам та настроювали б їх, а може (де будуть кваліфіковані музкерівники) й проінструктували б музик-керівників як робити настройку, чистку та ремонт піянін та роялів, де можна придбати частини, матеріял й ін.

В цій справі ми хочемо почути слово «Укрфілу». Говоримо бо в інтересах передової частини селянства, в інтересах будівників нового соціялістичного села.

Д. Усенко

На допомогу колективизації!

18 січня ц. р. відбулися загальні збори хору київського залізничного вузла при Учкпрофспілці Півд. Зах. зал. *).

Було заслухано інформацію про те, що робітники Київських Головних Майстерень та 1 дільниці Тяги сумісно провадять устаткування «Передвижки» для допомоги селянам по ремонту сільсько-господарських машин для весняної сівби, а Учкпрофспілка устатковує для цієї ж мети агітпоїзд.

Загальні збори хору в числі 95 чоловіка живо відгукнулися на показовий зразок громадськости робітників ТЧІ та КГМ й одноголосно ухвалили:

1. Дати на зміцнення фонду (при Учкпрофспілці) колективізації сільського господарства декілька концертів так у Києві, як і з виїздом на периферію.

2. Зробити через пресу заклик до всіх державних та профспілчанських хорових організацій піти в такому-ж напрямку.

Приклад показано. Чекаємо прийняття виклику співаків хору Київського зал. вузла П.-З. зал. в боку державних та профспілчанських хорових організацій.

Відповідальний секретар Бюра та Староста Хору Київськ. зал. вузла Півд.-Зах. зал.

І. Миронов

*) Див. стор. 30-ту.

МУЗГУРТОК КОНОТОПСЬКОГО ПЕДТЕХНІКУМУ

Музгурток конотопського педтехнікуму почав систематично працювати лише цього року. Торік правління педтехнікуму взяло платного керівника з тим, щоб навчити членів гуртка нотної грамоти, але за браком часу покинули вивчання нот та перейшла на «думки» та «шумки». Отже, за ввесь рік спромоглися дати лише один незначний виступ з трьома піснями. На цьому справа й завмерла.

Цього року за організацію взявся один студент педтехнікуму, що раніше вчився деякий час у музпрофшколі. Записалося 23 студенти, поставивши завданням просувати в маси насамперед пролетарську революційну музику та вести боротьбу з халтурою, націоналізмом та міщанством у музроботі. Але, на жаль, повному проведенню в життя цього завдання заважає брак підходящих творів для невеличкої оркестри. Нині репертуар наш складається з творів Лисенка, Леонтовича, Степового, Шуберта, Брамса та Р. Штравса. З початку учбового року до грудня оркестра дала уже 8 виступів (один у підшефній комуні й 3 для черв. армії). Всі члени гуртка передплачують журнал «М.-М.» *і викликають зробити те саме членів музгуртка глухівського педтехнікуму, в яким конотопський педтехнікум вступив у соцзмагання.*



Бюра музгуртка.

Товариші музики-самодіяльники! Поширюйте лави Всеукр. Роб. масового муз. т-ва „Музика мас". Скликайте ініціятивні збори, обговорюйте засади утворення т-ва, закладайте осередки його, зв'язуйтеся з оргбюром т-ва (Адреса: Харків 2, вул. Артема 29, НКО. Голові оргбюра т-ва „Музика мас" т. Б. Васютинському).

МАТЕРІЯЛИ ДЛЯ САМООСВІТИ

НОТНА ГРАМОТА ДЛЯ САМОНАВЧАННЯ

(Лекція 6-та)

Складаючи звичайні прості розміри в один такт, маємо *складні розміри*. Тут визначення розмірів являють собою дріб з чисельниками 4, 6, 9, 12. Отже, складні двочасткові розміри будуть $^4/_4$, $^4/_8$, рідше $^4/_2$, а складні тричасткові розміри — $^6/_4$, $^3/_8$, $^6/_{16}$, $^9/_8$, $^9/_{16}$, $^{12}/_8$, $^{12}/_{16}$.

Опріч цих, *симетричних*, складних розмірів в музиці застосовується ще й *несиметричні* складні розміри, що утворюються від складання двочасткових з тричастковими, а саме: $^5/_4 = (^2/_4 + ^3/_4$ або $^3/_4 + ^2/_4)$, $^5/_8$ $(= ^2/_8 + ^3/_8$ і навпаки$)$, $^7/_4$ $(= ^3/_4 + ^4/_4$ і навпаки$)$, $^{11}/_4$ $(= ^2/_4 + ^2/_4 + ^2/_4 + ^2/_4 + ^3/_4)$.

Запам'ятаймо тут же, що прості розміри, які входять до складу складного розміру, вносять туди й свої права на акцент для своєї сильної частки.

Ось схема вживання складних розмірів:

1. 4/4 (C) = 1 2 3 4; 4/8 = 1 2 3 4; 4/2 = 1 2 3 4;
4/4 = 1.2.3.4.; 4/8 = 1 2 3 4; 4/2 = 1 2 3 4 або 1 2 3 4

2. 6/4 = 1 2 3 4 5 6; 6/8 = 1 2 3 4 5 6; 6/16 = 1 2 3 4 5 6;
6/4 = 1 2 3 4 5 6; 6/8 = 1 2 3 4 5 6; 6/16 = 1 2 3 4 5 6

3. 9/8 = 1 2 3 4 5 6 7 8 9; 9/16 = 1 2 3 4 5 6 7 8 9
9/8 = ; 9/16 =

4. 12/8 = 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12; 12/16 = 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
12/8 = ; 12/16 = ; 12/8 = 1-6, 7-9, 10 11 12; 1-3, 4-6, 7-9, 10-12

5. 5/4 = ; 5/8 = ;

6. 7/4 = ;

7. 11/4 = ;

Розберіться тепер пильно в прикладах для деяких наведених вище розмірів із збірника «Українські пісні». В. Шаравського (Київ, Видавниче Т-во «Час»), а саме: 1) $^4/_4$—№ 2 «Ой, що ж бо то та й за ворон», 2) $^6/_8$ — № 86 «Як у нашому селі», № 143 — «Ой, учора із вечора», № 257— Ой, добрая годинонька настала», 3) $^6/_4$ — № 294 «Ой, вербо, вербо кудрявая», № 234 «Ой, у полі билинонька колихається», № 286 «Ой, весна, весна», 4)— $^5/_4$ — Ой, у полі, полі», 5) $^7/_4$ — № 249 «Колесом, колесом місяць», 6) $^7/_8$ — № 151 «Ой, під горою, під кам'яною», № 224 «Ой давно ,давно я в батька була».

Слухаючи музику, написану в складному розмірі, ми маємо схильність в мислі уявляти її в простому розмірі, вставляючи відповідні тактові риси, причому можна зробити побільшення або зменшення розміру. Візьмемо, наприклад, початок пісні «Чорна гречка, білі крупи», записаної в розмірі $^6/_8$:



Ми дуже легко можемо уявити цю мельодію в інших розмірах:







Можливо, завдяки вищезгаданій нашій схильності, у вокальний музиці дуже важко знайти приклади на розміри 9 і 12-часткові. Ці розміри властиві більше інструментальній музиці *). Слухаючи, наприклад мельодію Бетховена (з сонати № 25) в 9/8:



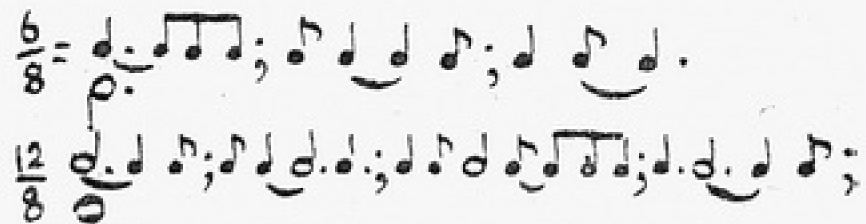
ми повертаємо її на свій вокальний лад:



а можливо і робимо збільшення розміру (у 3/4).

Між іншим, розміри в 7/4 і 11/4 можна здибати у оперних творах російських композиторів.

Правильне метричне групування в складних розмірах те саме що й в складових простих розмірах. Запам'ятаємо лише, що в суміжних трочасткових розмірах ми не можемо вміщати рисунків половинної й цілої ноти, бо ці ноти поглинатимуть у собі початки інших груп. Отже ми повинні в таких розмірах звуки, що дорівнюються своєю тривалістю половинній або цілій ноті, подавати із застосуванням відповідних ліг:



Л. Лісовський.

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ КВАРТЕТ ім. ВІЛЬЙОМА

(До фото на обкладинці)

Квартет засновано 1920 р. в Харкові. Незабаром він виявив себе цінною художньою одиницею й дістав від Державної музично- інструментальної колекції Головнауки РСФРР рідкі інструменти роботи знаменитого французького майстра Вільйома (1798—1875), на честь якого й зложив свою назву. Пропаганда кращих зразків камерної музики серед робітництва, обслуговування культурних потреб пролетаріяту УСРР (подорожі по Донбасу й інших промислових районах)—надали роботі квартету великої музично-громадської ваги і НКО УСРР дав квартетові назву «державного».

Відтоді майже 9 років квартет безперервно працює на Україні.

Понад 1000 квартетів, де виконано понад 1000 творів, що належать близько 100 авторам—ось актив квартету ім. Вільйома, що є нині найкращим квартетом України і один з першорядних в СРСР (він мало чим поступається перед квартетом ім. Страдіварі.

З листопада м. р. до вересня ц. р. квартет зробив виняткову концертну подоріж Харків—Владивосток, давши 25 концертів у Москві й об'їхавши далі Надволжжя, Урал, Сибір та Далекий Схід.

Понад 200 концертів дали вільйомовці протягом подорожі, виступаючи не тільки в концертових приміщеннях, а й на заводах, копальнях, фабриках, клюбах і інш., крім робітництва, широко обслуговуючи маси червоноармійців, червонофльотців, пролетарське студентство, зльоти піонерів тощо.

І хоча місцеві культробітники не раз були певні, що робітництво не розуміє камерної музики, та квартет не зупинявся, ніс цю музику в маси трудящих і щоразу доводив, що останні розуміють і цінують музику, аби вона була художньо-цінна й добре виконана. Це видно зі звітів про концерти квартету, що їх подавала робітнича преса.

Крім клясичної музики, квартет широко популяризував сучасну музику, особливо українську (Лятошинського, Козицького, Костенка, Богатирьова, Тіца й інш.), що скрізь викликала великий інтерес і оплески авдиторії.

Завжди підтримуваний квартетом зв'язок із місцевими музиками дав йому змогу одержати твори молодих композиторів татар, монголів, якутів і тут же виконувати їх у концертах.

Нині квартет, зробивши від «Укрфіла» невелику подоріж по містах України, виїхав до Ленінграду, де крім прилюдних виступів має дати за запрошенням культвідділу Облпрофради 20 концертів для робітництва й членів профспілок.

На фото—квартет ім. Вільйома на чолі з директором М. Ланд-Фрідом серед робітників Владивостокського суднобудівельної верфі, в цеху, де він виступав із концертом.

Ю. Т.

*) Переглянувши збірку Бунта й Шаравського—«Укр. пісні» і три томи «Золоті ключі» Д. Ревуського, я знайшов одну лише пісню, де застосовано (змішано) розміри 12/8 і 9/8. Це № 13, II т. «Зол. ключі»—пісня «Скажи мені правду».

З музичного життя

Перебудова хорової роботи у київських залізничників

До травня м-ця 29 р. кожний із залізничних клюбів намагався утворити хор. Це їм зробити щастило, але хоргуртки через брак коштів, через обмаль співочих сил, що гуртувались біля того чи іншого клюбу й, нарешті, через погане ставлення до хорової справи й самих правлінь клюбів, скоро розпадались і співочі сили розпорошувались по гуртках клюбів інших спілок, а то, навіть (були випадки) по церквах. Трохи краще стояла робота в клюбі Управління П.-З. зал. Там гурток проіснував щось біля 5-ти років, навіть набув уже було слави серйозної мистецької одиниці, але останніми часами і там стала падать зацікавленість роботою з боку членів гуртка. Гуртківчане почали розбігатися й робота гуртка почала кволіти.

Стало ясно, що потрібно найти якісь інші форми організації хорової роботи, винайти якісь способи, що зацікавили б гуртківчан. Коли переглянути резолюції всеукр. профспілчанських художніх нарад, то побачимо, як все більше, все чутніше почали лунати голоси за об'єднання хорової роботи навколо районового, чи вузлового клюбу.

З ініціятиви Учхудкомісії в травні всі слабенькі клюбні хоргуртки було ліквідовано й засновано один вузловий міжклюбний хоргурток. Такий захід зразу ж дав помітні наслідки. Зараз хор налічує більше сотні добірних голосів, і є надія, що незабаром гурток розростеться до чоловіків півтораста.

В червні місяці загальні збори хору обрали бюро, що в своїх функціях розбилось на сектори: 1) адміністративно-господарчий, 2) художньо-репертуальний та 3) культосвітній.

Адміністративно-господарчий складається з уповноважених від кожної хорової партії. На чолі сектора стоїть головний староста хору т. Миронов, який одночасно з'являється й відповідальним секретарем бюра й керує всіма справами хору поміж засіданнями бюра (постійного голови бюра немає; його обирається на кожному засіданні).

Художньо-освітній сектор складається із диригента т. Гончарова, акомпаніятора та кількох членів бюра. Сюди ж увійшов керівник т. Цетковський (закінчив дерігентський відділ І-нту ім. Лисенка), що за його ініціятивою порадами та допомогою й складено хор бюра та плян роботи хору.

Коротенько початковий плян роботи гуртка зводиться ось до чого:

1) Повести агітацію за вступ до гуртка членів спілки та членів їхніх родин.

2) Провадити 2 рази на місяць засідання бюра гуртка та раз на місяць загальні збори гуртка. На обох засіданнях підсумовувати виконання пляну роботи, накреслювати плян надалі, обговорювати поточні справи тощо.

3) Провадити п'ять тижневих репетицій: 4 поголосно й п'яту загальну.

4) Провадити роботу по лікмузнеписьменности, а саме: а) кожної репетиції провадити навчання з нотної грамоти та постановки голосу; б) провести ряд лекцій-бесід на теми: 1) «історія музики в соціологічному розрізі», 2) «Значення музики в побуті», 3) «Музика, як знаряддя клясової ідеології».

5) Обслужить клюби та виробництва залізничного вузла підчас переведення Жовтневих, січневих та Ленінських дат.

6) При підготовці цього обслуговування провести серед гуртковців ряд бесід з приводу цих подій (політосвітня робота).

7) До свят виготовити такий репертуар: 1) Яциневича—Інтернаціонал (із симфон. оркестрою), 2) Серова—«Мы победили», 3) Яценевича—«Знемоглись», 4) Ступницький—«Ленінський заповіт», 5) Козицький—«На зелені килими», 6) Ревуцький—«Оборонцям свободи», 7) Богуславського—Червоні щедрівки, 8) Хмелев—«Замучен тяжелой неволей», 9) Яциневич—«Юнацький марш», 10) Лисенко—«Вічний революціонер», 11) Преображенський—«На смерть Ілліча», 12) Кислова—«Бурлаки», 13) «Інтернаціонал», 14) Заповіт—Стеценка (останні виконувати зі всією авдиторією), 15) Вагнер—«Хор вояків та робітниць (із «Тайгейзера», з сучасним текстом).

Крім цього, ввести до репертуару хору такий матеріял:

1) Лисенко—«Б'ють пороги» (із симфон. оркестром, 2) Стеценко—«Кантата Шевченкові» (теж), 3) Козицький—«Ой, да ви комарики», Як у строк же я ішла», Ой, пила, пила», «Ой, ти ковалю», Ой, дуб-дуба», «Ой, у полі, полі», «Болить головонька», 4) Леонтович—«Зажурились галичанки», «Дударик», «Щедрик», «Пряла», 5) Верековський—«Ой, піду я по над лугом», 6) Верховинець—«Заграй кобзарю», 7) Шуман—«Цигани».

8. Відповідно до лекцій-бесід провести ряд екскурсій.

9. Упорядкувати виробничу хорову бібліотеку і скласти кошториса на придбання літератури із ріжних галузів музичного знання, користуючись вказівками часопису «Музика-Масам», в першу чергу літературу по наміченних лекціях.

10. Організувати гурток музкорів.

11. Передплатити часописи: «Музика-Масам», «Музыка и Революция», «Пролетарский Музыкант».

12. Доручити головному старості гуртка налагодити точний облік роботи хоргуртка, використавши для цього порадник Козицького—«Музика масам».

13. Розробити конспекти вступних слів до концертів.

14. Розробити правила внутрішнього розпорядку.

15. Розробити питання переведеня «Дня музики».

Ось коротенько, зміст виробничого пляну гуртка. Зараз нема жодного пункта по якому б не роспочато роботи.

За три літні місяці упертої роботи хор виготовив значну частину репертуару і дав по клюбах вузла 5 концертів, з яких 2 у Головних Майстернях та ТЧІ. Шостий концерт хору було дано в колонному залі КОРПС в присутності вождя польської компартії тов. Ланцуцького при широкій профспілчанській авдиторії.

Переводиться підготовка до антирелігійної роботи.

Найближчі завдання Вузлового хору—повністю оробітничити хор.

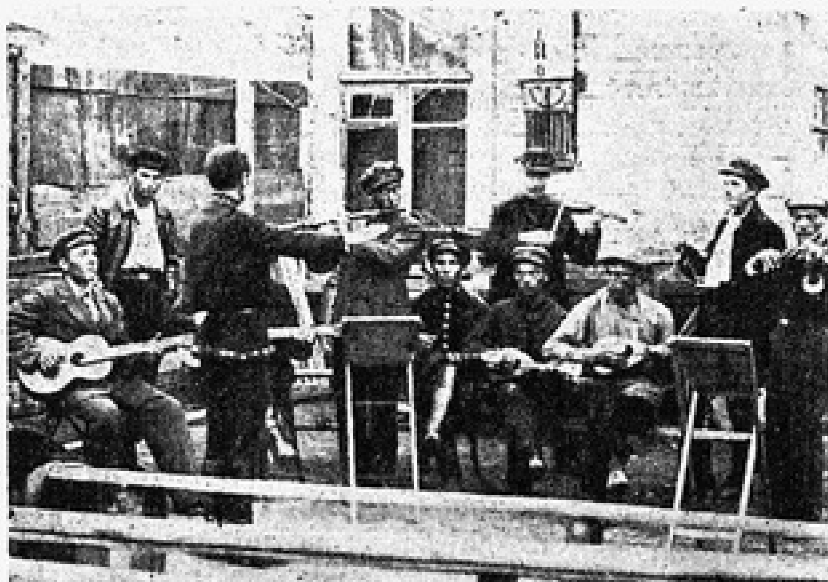
З боку Учкпрофспілки надається досить уваги так організаційній роботі, як і в відпуску потрібних матеріяльних коштів, наприклад для всього складу хору вже виготовлено відповідне вбрання.

Вперше хор залізничників виступив перед широкою суспільністю в концертах 27 жовтня в приміщенні клюбу 1 дільниці Тяги та 3 листопада в приміщенні «Будкомосвіти».

Н. Чужа й „Хорист"

З МІСЦЬ

Музичний та хоровий гуртки в с. Лиса Гора (на Першотравщині). Минулого року заклали у нас музгурток з молодих хлопців та комсомольців. Дуже важко було організуватися, бракувало інструментів добрих, керівників та музикантів. Все ж таки роботу розпочали, та, на жаль, не довго проіснував цей гурток. До членів гуртка пролізло пити добре на одержані від концертів гроші. Декілька хлопців, що любили не стільки грати, як випити, того ж і керівник гуртка Олінов Гр. сам був не від того, щоб розділити з ними компанію. Отже гурток скоро розпався, а керівник перейшов на «казьонну кватирю» до бупру. Але цієї весни знову заворушилися хлопці,—дістали знов інструменти, організувалися, повикидали геть п'яниць та хуліганів й обрали доброго керівника. Робота знову налагодилася добре. Зараз гурток складається з 12 осіб. Тут і цигани, і молдавани, і українці, і евреї. Керує циган *Урсол В.*—талановитий скрипак-самородок. Гурток має в репертуарі щось близько 30 речей.





Наше село ніколи не мало й такого співочого гуртка, як оце заклався у нас енергією вчителя *Миколаєва М.*, що скінчив нещодавно педтехнікум. Гурток складається з 60 чоловіка, працює жваво, з охотою, має добрий свіжий репертуар. Заняття відбуваються двічі на тиждень по 2—3 години. Користуємось порадами та вказівками журналів «Сільський Театр» та «М.-М.», який передплатили й на цей рік. Поскільки в нашому селі та околишніх селах мешкають селяни різних національностей, гурток перейшов до вчення пісень різних народів, як—от молдавських, еврейських, циганських та інш.

С. Мелічевко.

З роботи винницької окркапелі. Останнього місяця капеля, крім цілої низки концертів по міських клюбах та підприемствах, зробила три виїзди на село. Концерти користалися з надзвичайного успіху. Селяни з захопленням слухають нових пісень. Останній концерт дали у с. Гаврюшівці, яке щойно перейменоване на «Чубарівку». Концерт складався з двох відділів: революційної та народньої пісні. Майже всі пісні вкривали бурхливими оваціями. Капеля взяла шефство над Чубарівкою й дала обіцянку обслуговувати новою піснею не тільки це село, а й усі села Винницької округи.

Смірнов.

Бібліографія й нотографія

НОВИНИ ХОРОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

(ДВУ)

Поточний операційний рік ДВУ розпочало виданням збірки **Шейніна Е. „П'ять єврейських пісень для міш. хору“** (ціна 2 крб. 10 коп.).

Е. Шейнін—відомий композитор, музпедагог та громадський діяч (член ВУТОРМ'у), що працює в галузі єврейської музики. Характерною рисою творчости Шейніна є те, що він позбувся впливу синагогальної музики, яка ще тяжить над багатьма сучасними єврейськими композиторами і з євр. народньої музики одбирає матеріял найбільше цінний соціяльно.

В даній збірці вміщено такі твори:

„Ой, жито“—пісня єврея землероба підчас недороду.

„Мій батько меламед (учитель), а я комуніст“—пісня про взаємини батьків та дітей післяжовтневої доби.

„Наречена, люба крале“—любовна,

„Досі щороку“—сучасна частівка,

„Йошко“—пісня візника.

Своїм змістом дані пісні дуже цінні, бо всі вони відбивають або настрої дореволюційного єврейського робітника або пожовтневу добу та ті зрушення, що трапились у світогляді єврейської бідноти під впливом Жовтневої революції. Побудова пісень цікава й свідчить про вміння автора використати особливості або краще сказати „секрети“ хорового звучання. Переважна більшість пісень написані досить складно і вимагають від виконавців доброї вокальної техніки („Ой, жито“, „Йошко“, „Наречена, люба крале“). Переклад тексту на укр. мову невдалий,—він часто-густо не підлягається правильній підтекстовці. Видано збірку охайно. Ціна збірки надто висока й робить її малоприступною.

Накладом КМП видано твір **Б. Смекаліна—„Пісня незаможниці“** на мішаний хор з супроводом ф.-п. на текст Ч рдія.

„Пісня незаможниці“ є перший друкований твір т. Смекаліна (член ВУТОРМ'у) для хору, але він носить певні ознаки не абиякої обдарованости композитора. Гарна звучність, вдалі спроби використання сутовокальних ефектів, динамічна насиченість, цікава, але разом з тим і проста побудова хору—основні його властивості. Щоправда, подекуди автор вживає прийомів оркестрового письма, які подекуди утруднюють виконання окремих партій цього хору, але ця хиба не є істотною. Зміст хору: розквіт сільського господарства та індустрії Радянського Союзу—шлях до кращого майбутнього та загибель для ворогів трудящого люду. Загальна трудність хору—третього ступня Фортепіянова партія не обов'язкова. Видано твір чепурно. Ціна—60 коп. за два аркуші (1½ аркуші нот)—досить приступна.

Ін.

Наше листування

Тов. Л. Ліберманові (м. Староконстянтинів на Шепетівщині). Самотужки вивчитися на кваліфікованого скрипача, звичайно, важко, але вивчитися пристойно грати на скрипці можна за наявности доброго слуху, відповідних даних рук, пильности й упертости в роботі та за умови контролі (час-од-часу) досвідченого педагога-скрипача.

Докладніше про це читайте у «М.-М.» №№ 6, 7, 8 за 1928 р. в статтях І. Букініка—«Вказівки й поради скрипачам—самоукам».

Підручники для навчання грі на скрипку такі: 1) *Шевчика* (7 зошитів, ціна від 75 коп.—1—25 к.); 2) *Беріо* (ціна 3 карб.); 3) «Школа техніки» *Шрадека;* 4) Школа Брожа (ГИЗ РСФСР, 1928 р., ціна 2 крб., рос. і укр. мовами).

Тов. Вовчинському М. (с. Білоцерківка на Прилуччині). У питанні про обслуговування сельбудівським хоргуртком громадських похоронів наш погляд такий: коли похорон організовується й відбувається за участю громадських організацій, то гурток повинен обслуговувати похорон *у порядку громадської роботи*. В інших випадках—це справа гуртка, на вирішення якого й треба ставити питання.

Хоровий матеріял антирелігійний перелічено у покажчику в «М.-М.» № 10—11 1929 р. Матеріял до посівкампанії та кампанії за колективізацію вміщено й указано в цьому числі. Видання творів М. Леонтовича майже розпродано. Є окремі випуски. Ці твори легше знайти по книгарнях округжних міст (Черкаси).

Тов. А. Мельникові (с. Піщана на Шевченківщині). Марку Антоніо Страдиваріуса дуже часто ставиться на звичайних скрипках фабричного виробу. Знімок зі справжньої марки А. Страдиваріуса ми подавали в «М.-М.» № 7—28 р. Таким чином, наявність марки не вашій скрипці ще не означає, що скрипка зроблена А. Страдіварі,—отже треба звернутися до компетентної в цій справі особи, показавши саму скрипку.

Уваги до нотних додатків

1. Автор пісні *«Ми-трактористи»*—*Семен Богатирьов*, сучасний український композитор. Народився 1890 року в Харкові, де й дістав загальну вищу освіту (закінчив правничий факультет університету 1912 р.). Тоді вступив до Петербурзької консерваторії у клясу теорії композиції, скінчивши її через два роки в проф. Вітоля (і був премійований роялем), і залишений викладачем консерваторії (1915—17 р.р.). Пізніше вів теоретичну клясу у Харківській консерваторії Філармонічного Товариства (1917—19 р.р.), а по закритті її перейшов на посаду директора й професора муз-теоретичних дисциплін до Краснодарської консерваторії (1920—1922 р.р.). З 1922 року перебуває професором Харк. муз.-драм. інституту, давши своїми учнями чимале поповнення укр. композиторського молодняка (Мейтус, Тіц, Коляда, Борисів, Дашевський, Павкович, Рибальченко й інш.). З головних творів укажемо: 2 смичкові квартети, увертюру—скерцо й варіяції для симф. оркестри (обидва твори на укр. нар. теми), чимало романсів, ф.-п. творів й ін.

2. Про *М. Вериківського*, автора *«Бойової колгоспівської» пісні*, див. в увагах до нотних додатків при № 6-му «Муз.-Мас.» за 1929 р.

3. Про *П. Козицького*, автора пісні *«У похід»*, див. в увагах у «Муз.-Мас.» № 9—29 р.

4. Пісню-частівку *«В машинове товариство»* написав молодий композитор і диригент (учень С. Богатирьова по Харк. муз.-драм. інституту) *Всеволод Рибальченко*. З його творів треба виділити сюїту на укр. нар. теми для симфонічної оркестри, не раз з успіхом виконувану в концертах, 3 фортепіянові квінтети й ін.

5. Про *М. Тіца*, автора *«Передкомунської»* пісні, дивись в увагах у № 10-11 «Муз.—Мас.» за 1929 р.

6. *«Музичний малюнок»* для балалаєчно-домрової оркестри, взятий нами з репертуару Художньо-показової оркестри робітників Миколаївського заводу ім. Марті (див. «М.—М.» № 10-11 стор. 9). Автор твору—диригент цієї оркестри *Григорій Манілов*.

7. Автор «Агромінімуму в гаслах—прислів'ях» —сучасний український композитор *Валентин Костенко* (народ. 1895). Малим він попав до колишньої придворної капелі, яку й скінчив 1914 року із званням учителя хорового співу та теорії музики. Ще бувши в капелі В. Костенко приватньо одвідував Петербурзьку консерваторію, яку остаточно закінчив 1915 року із званням вільного художника композиції. Імперіялістична, а тоді громадянська війна не давали змоги композиторові віддати належну увагу музичній творчості. Лише з 1922-23 р. він починає систематично працювати в цій галузі. З творів Костенка можна відзначити 3 квартети для струнного складу, концерт для скрипки, низку п'єс для фортеп'яна, твори для симфоничного оркестру (симфонія, сюїта), низку хорів та романсів. Нині композитор закінчив замовлену йому НКО УСРР оперу «Кармелюк».

Як композитор В. Костенко посідає видатне місце серед сучасних українських композиторів. Твори В. Костенка визначають його, як музику, озброєного сучасною технікою музичного письма, й сучасного революційною тематикою творчости. Для останньої композитор часто використовує українську пісню, напр., його скрипковий концерт увесь побудований на темах українських жіночих пісень.



В. Костенко



С. Богатирьов



Г. Манілов

Примітка. Композитори С. Богатирьов, Вериківський, П. Козицький, В. Рибальченко й М. Тіц є члени ВУТОРМ'у. Вміщені в додаткові їхні пісні написано ними в порядку ударного завдання для Комсомолу та з'їзду політосвітробітників.

Редколегія: т. в. о. відповідального редактора й представник ЦК ЛКСМ — **В. Васютинський**' заст. редактора — П. **Козицький**, представник к/в ВУРПС — **Н. Рабічев**' секретар — **Ю. Ткаченко**.

Укрголовліт № 18-жб. Держтрест „Харполіграф“. Друга Друкарня ім. В. Блакитного. Зам. № 2761—2500.